



10 אוקטובר 2019
יא' בתשרי תש"פ
Kal_1597b

סקירת המערכת הבנקאית – מחצית ראשונה 2019

הקדמה

במהלך התקופה הנסקרת המערכת הבנקאית הוסיפה לשפר את ביצועיה, לשמור על חוסנה ויציבותה ולתמוך בפעילות הכלכלית במשק. תוצאות אלו הן פועל יוצא של תהליך ההתייעלות המשמעותי שעוברת המערכת הבנקאית בשנים האחרונות, שמתבטאת בצמצום ניכר בכוח אדם, צמצום וחיסכון בנדל"ן ושיפור תהליכים פנימיים, לצד הטמעת טכנולוגיות בממשק עם הלקוחות ובתפעול—קרי, שינוי פונקציית הייצור הבנקאית, ואשר תוצאותיו הובלטו בתקופה הנסקרת בהעדר השפעות שליליות חריגות. ביצועי הקבוצות הבנקאיות משקפים בין היתר את ההתפתחויות בשוק הדיור, את עליית מדד המחירים לצרכן ואת ייסוף השקל וכן הן מושפעות מהפרדת חברות כרטיסי האשראי משתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות.¹

תהליכי השיפור שעוברת המערכת הבנקאית בשנים האחרונות הובילו לכך שבחודש אוגוסט השנה העלתה חברת הדירוג S&P Global Ratings את הסיווג של ענף הבנקאות בישראל ל"קבוצת סיכון 3" האיכותית יותר – בה נכללות מדינות דוגמת, ארצות הברית, בריטניה, צרפת, אוסטרליה והולנד. שינוי סיווג זה, נותן עוגן גבוה יותר לדירוגי הבנקים בישראל (נקודת מוצא לדירוג). מבין הסיבות שתמכו בהחלטה מצינת החברה את הסביבה הכלכלית התומכת בה פועלים הבנקים, בסיס המימון היציב שנשען על פיקדונות ליבה קמעונאיים ונאותות הפיקוח והרגולציה הבנקאיים בישראל.

תוצאותיהן העסקיות של הקבוצות הצביעו על שיפור שהתבטא ברוב המדדים, והשתקף ברמה נאותה של התשואה להון (10.7%) ושיפור של יחס היעילות לרמה של 58% (יחס הוצאות להכנסות) – יחס נמוך מאוד בהשוואה לשנים האחרונות. הכנסות הריבית נטו תרמו במידה ניכרת לעליית הרווח הנקי בכל הקבוצות, עלייה שנבעה מחיזוק פעילות הליבה והרחבת האשראי לציבור ("השפעת הכמות"). הרווח הנקי הושפע השנה הן לחיוב והן לשלילה מהפרדת חברות כרטיסי האשראי, שהיקפן דומה. מחד, ההכנסות מעמלות ירדו השנה בשיעור חד ומאידך הכנסות המימון האחרות גדלו בעקבות קבלת התמורה מהמכירה. בצד ההוצאות נרשם השנה שיפור קל שהיה תוצאה של צמצום ההפרשות שבוצעו בשנים קודמות על רקע חקירת הרשויות האמריקאיות, של הפרדת חברות כרטיסי האשראי ושל המשכה של מגמת ההתייעלות במערכת. במסגרת זו, יחס היעילות ירד השנה במידה ניכרת והתכנס לרמה של 58% לעומת יחס יעילות של 67% ב-2016.

סך האשראי לציבור הוסיף להתרחב גם השנה, ולאפשר את המשך התרחבות הפעילות הכלכלית, והוא גדל ב-3.8% - שיעור דומה לממוצע שנרשם בשנים האחרונות, ומעט גבוה משיעור הצמיחה במשק. ההתפתחויות בתיק האשראי דומות לאלו שנרשמו אשתקד והן משקפות את ההתפתחויות

¹ כחלק מיישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("חוק שטרומ").

בשוק הדיור, שהתבטאו בהמשך העמדת אשראי בנקאי לרוכשי דירות (להרחבה בנושא המשכנתאות ראו תיבה 1) ולחברות מתחום הבינוי והנדל"ן; ואת מדיניות הבנקים להגדיל את החשיפה למגזר העסקי (המשוקלל במשקלות סיכון גבוהים יותר), על רקע העמידה של הבנקים ביעדי ההון. האשראי לאנשים פרטיים נותר יציב, לאחר שנים של גידול מתמשך², וזאת על רקע צעדים שונים שעשה הפיקוח על הבנקים בתחום כדי לוודא הוגנות בשיווק אשראי.

כל הבנקים הישראליים רשמו השנה שיפור ביחסי ההון העצמי רובד 1 וכולם ממשיכים לעמוד מעל יעדי ההון שקבע הפיקוח על הבנקים. העמידה ביעדי ההון היא פועל יוצא של צעדים יזומים ומתמשכים מצד הבנקים לשיפור יחסי ההון, כחלק מהטמעת לקחי המשבר הפיננסי העולמי וחיזוק כושר העמידה של הבנקים בפני התממשות סיכונים ומצעדים ודרישות של הפיקוח על הבנקים. יחס ההון עצמי רובד 1 של הקבוצות רשם השנה עליה נוספת והתכנס לרמה של 11.3%. עלייה זו בתקופה הנסקרת הושפעה מהתפתחויות חד פעמיות, ובכלל זה הפרדת חברות כרטיסי האשראי שפעלה לירידה בהיקף נכסי הסיכון, ומעצירה זמנית של חלוקת הדיבידנדים בחלק מהקבוצות על רקע חקירת הרשויות בארצות הברית.

איכות תיק האשראי של הקבוצות הבנקאיות מוסיפה להיות טובה והיא משקפת את מצבו האיתן של המשק. שיעור האשראי הפגום מוסיף להיות נמוך בראיה היסטורית ו"יחס הכיסוי" מוסיף להיות גבוה אף הוא ומעיד על יכולת משופרת לספיגת הפסדים. עם זאת, שיעור ההוצאה להפסדי אשראי גדל מעט נוכח הירידה בהיקף הגביות במגזר העסקים הבינוניים והגדולים.

מדדי מניות הבנקים המשיכו להצביע על ביצועי יתר בהשוואה למניות במדד תל אביב 125, וכן בהשוואה למדדי מניות הבנקים בארה"ב ובאירופה, דבר המלמד על המשך האמון של ציבור המשקיעים בבנקים בישראל נוכח רווחיותם הטובה, רמות ההון הגבוהות ואיכות תיק אשראי הטובה שלהם. במקביל, נרשמה מגמת ירידה במרווחי האג"ח הבנקאיות, בדומה למרווחי האג"ח הקונצרניות בענפים האחרים במשק, כאשר מרווחי האג"ח הבנקאיות שומרים על רמה נמוכה מאוד בהשוואה לשאר ענפי המשק. בתוך כך, היות ומסוף שנת 2018, תשואות האג"ח הממשלתיות הריאליות נמצאות במגמת ירידה - ואף רושמות ריביות שליליות החל מתחילת שנת 2019 - גם מדד תשואות האג"ח הריאליות הבנקאיות הגיע לתשואות שליליות לאורך השנה. הדבר הביא לכך שלראשונה, בנק ישראלי (הבנק הבינלאומי) הנפיק אג"ח בתשואה ריאלית שלילית (-0.1%).

המערכת הבנקאית ממשיכה להיערך לשינויים הטכנולוגיים, לשינויים בסביבות העסקית והתחרותית בה הם פועלים ולשינויים בהעדפות הצרכנים. נוסף על הסיכונים הפיננסיים המוכרים, בהם סיכוני האשראי, השוק והנזילות מתמודדים הבנקים עם סיכונים חדשים ומתעצמים, בראשם סיכוני סייבר והטכנולוגיה, אשר מתממשים במוסדות רבים בעולם ומתבטאים בזליגת מידע, פגיעה בהמשכיות העסקית, קנסות של רגולטורים על פגיעה בפרטיות המידע ועוד, והסיכון הנובע מהתגברות התחרות בבנקאות מגופים חוץ בנקאיים, לרבות כניסה אפשרית של ענקיות טכנולוגיה לשוק השירותים הבנקאיים בישראל. בראיה צופת פני עתיד, בנוסף לסיכונים הטכנולוגיים שעלולים להתממש, שינויים בסביבת המקרו העולמית אגב מלחמת הסחר, עליה באי הודאות הכלכלית, ועליה בתנודתיות בשווקים הפיננסיים, עלולים להשפיע על התוצאות של

² בניכוי הפרדות חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים. ללא ניכוי השפעה זו ניכרת ירידה משמעותית, אולם היא מטבעה טכנית.

הבנקים, ככל שיתבטאו בשינויים משמעותיים. מניתוחי הפיקוח על הבנקים עולה כי הבנקים ערוכים מבחינת ההון והנזילות לתרחישי קיצון שונים, אם וכאשר יתממשו.

התוצאות העסקיות והיעילות

הרווח הנקי של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות גדל באופן ניכר במחצית הראשונה של 2019 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (לוח 2). הבנקים הוסיפו להציג רווחיות נאותה, והתשוואה להון עמדה על כ-10.7% (במונחים שנתיים) - הרמה הגבוהה ביותר מאז המשבר הפיננסי האחרון ב-2008 (איור 1). התוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית במחצית הראשונה של 2019 נבעו מגידול בהכנסות הריבית נטו (8.5%) ומירידה בהוצאות התפעוליות (כ-3%). מנגד נרשמה ירידה בהכנסות מעמלות (כ-7%), לצד עלייה בהוצאה להפסדי אשראי (כ-33%), אם כי שיעור ההוצאה נותר ברמה נמוכה יחסית בהסתכלות ארוכת טווח (להרחבה ראו פרק האשראי).

הגידול בהכנסות הריבית נטו הקיף את כל הקבוצות הבנקאיות ונבע בעיקרו מגידול בהיקפי האשראי שהעמידו הבנקים לציבור וכן מגידול בהכנסות מנכסים נושאי ריבית אחרים ובכלל זה מאג"ח, שתרמו לעלייה קלה במרווח הפיננסי (לוח 3, איור 2). כמו כן, הגידול בהכנסות הריבית התרחש על אף ששיעור ההכנסה מפעילות באשראי נותר ללא שינוי ניכר במגזרי הפעילות השונים (ואף ירד מעט במגזרים העסקיים) ופער הריבית³ הצטמצם בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד – תוצאה של גידול בשיעור ההוצאה של הבנקים על פיקדונות הציבור, שהיה גבוה מהגידול בשיעור ההכנסה של הבנקים על האשראי לציבור (איור 3, איור 4).

הכנסות המימון שאינן מריבית גדלו בכ-2.5% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד והושפעו לחיוב ממכירת מניות בקבוצת לאומי שקוזה על ידי ירידה בהכנסות מעמלות (כ-7%), גם היא כתוצאה מהפרדת חברת לאומי קארד מקבוצת לאומי. בניכוי השפעה זו נותרו ההכנסות מעמלות ללא שינוי ניכר (-0.8%). ההוצאות התפעוליות קטנו בכ-3% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, ירידה שהקיפה את מרבית הקבוצות הבנקאיות. הירידה בהוצאות התפעוליות מקורה בהוצאה חד פעמית בגין החקירות בארה"ב שרשמה קבוצת מזרחי אשתקד⁴ וכן ממכירת חברת לאומי קארד מקבוצת לאומי. בניכוי השפעות חד פעמיות אלה גדלו ההוצאות התפעוליות בכ-2% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הוצאות השכר וההוצאות הנלוות עלו במעט (1.4%), בין היתר כתוצאה מההוצאות הטובות של הקבוצות בתקופה הנסקרת.

מדדי היעילות התפעולית של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות המשיכו להשתפר השנה והושפעו לחיוב מהגורמים שהשפיעו על תוצאות המערכת: יחס היעילות התפעולית⁵ ירד מכ-64% לכ-58% והעלות ליחידת תפוקה⁷ ירדה מכ-2.01% לכ-1.82% (לוח 5, איור 5). השיפור ביחסי היעילות בא לידי ביטוי בכל חמש הקבוצות ובדומה לשנים האחרונות נבע גם השנה מכך שהכנסות הבנקים צמחו בקצב גבוה יותר מהוצאותיהם (איור 6). השיפור במדדי היעילות הינו תוצאה של תהליך ההתייעלות שמובילה המערכת הבנקאית בשנים האחרונות בעידוד הפיקוח על הבנקים,

³ הפער בין שיעור ההכנסה מריבית על אשראי לציבור לבין שיעור ההוצאה לריבית על פיקדונות הציבור.

⁴ בתקופה המקבילה אשתקד רשמה קבוצת מזרחי הפרשה בסך 425 מיליוני ש"ח בגין חקירת משרד המשפטים בארה"ב.

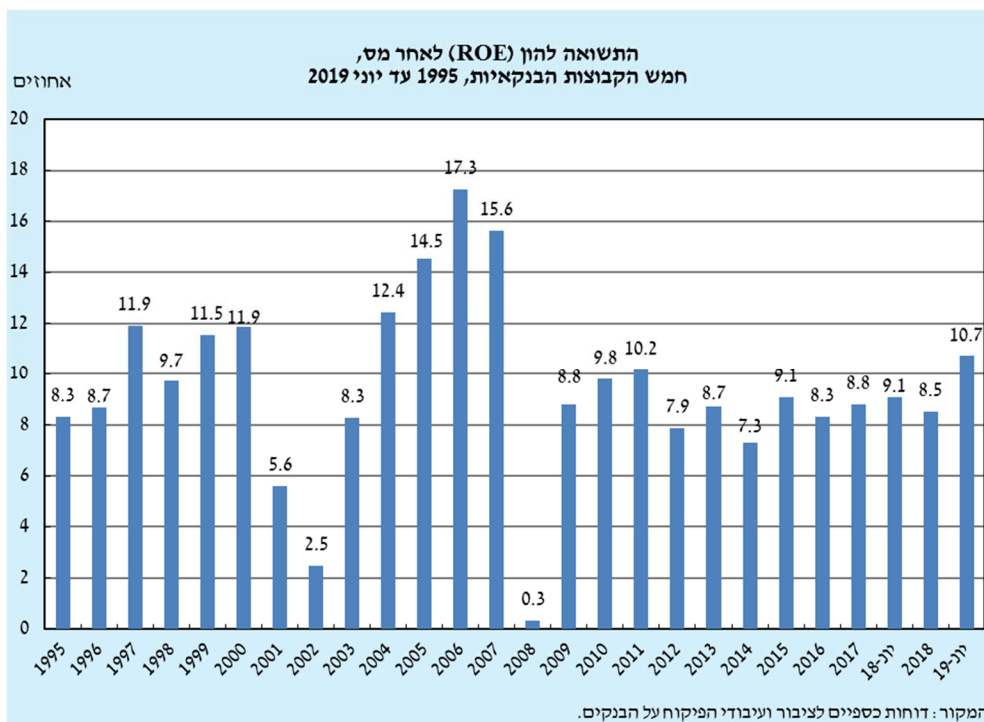
⁵ היחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך ההכנסות מריבית נטו וההכנסות שאינן מריבית (cost to income).

⁶ בניכוי ההפרשות של קבוצות הפועלים ומזרחי טפחות אשתקד יחס היעילות התפעולית ביוני 2018 עמד על כ-61.8%.

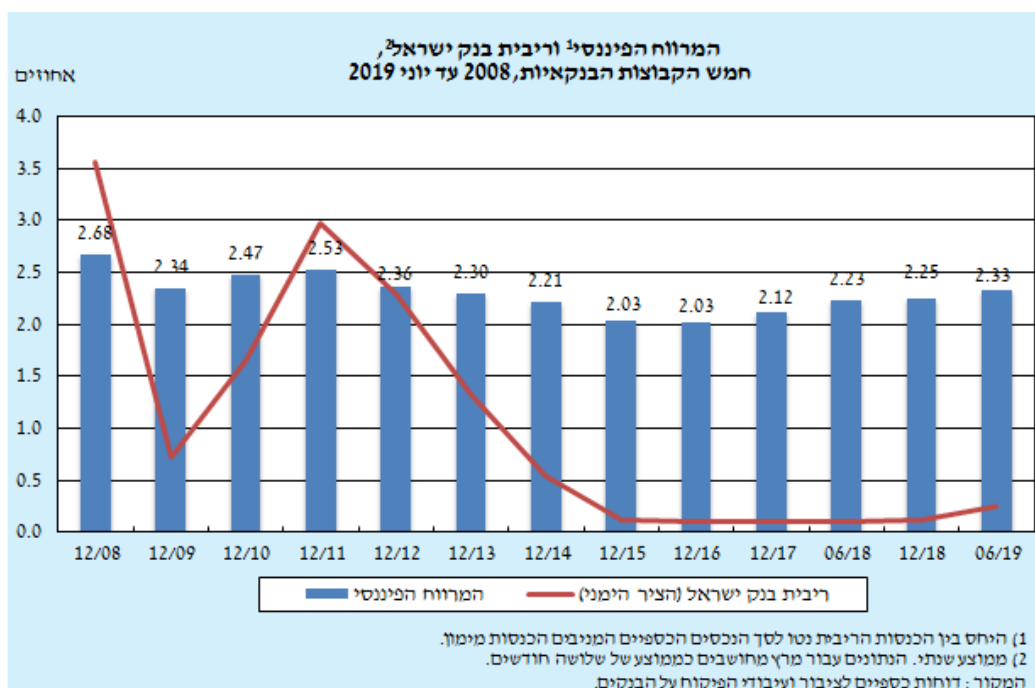
⁷ היחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות ליתרת הנכסים הממוצעת (average cost).

שהחל בהוראת הפיקוח משנת 2016 בנושא התייעלות. בתקופה הנסקרת הובלטו תוצאות אלו בהעדר השפעות שליליות חריגות.

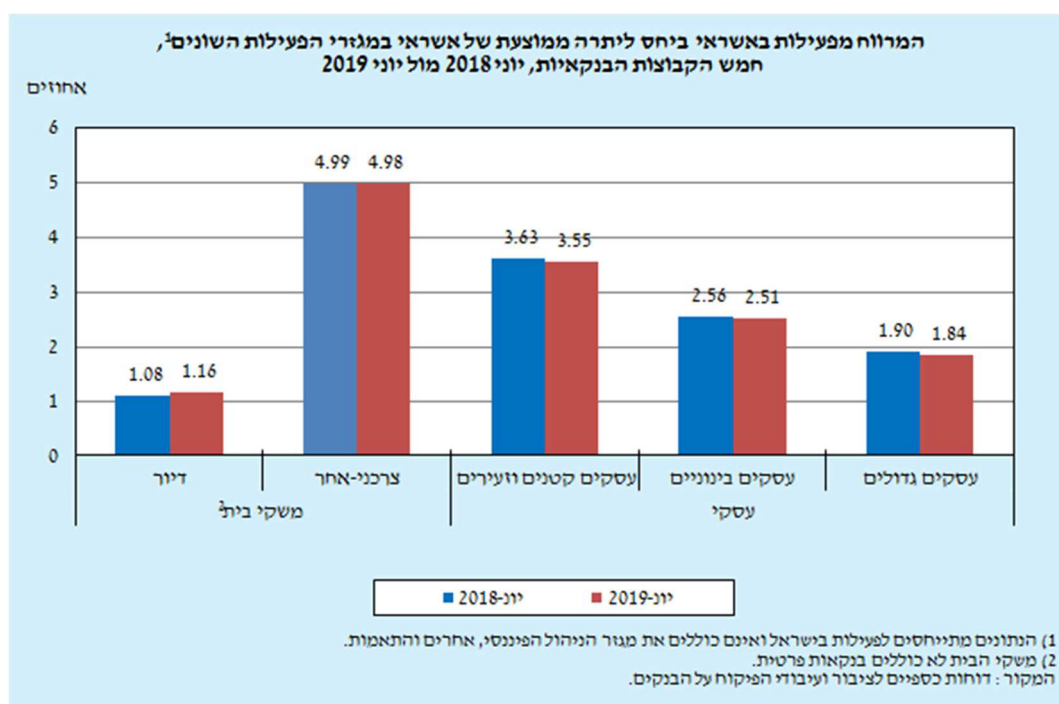
התשואה להון עלתה בתקופה הנסקרת איור 1



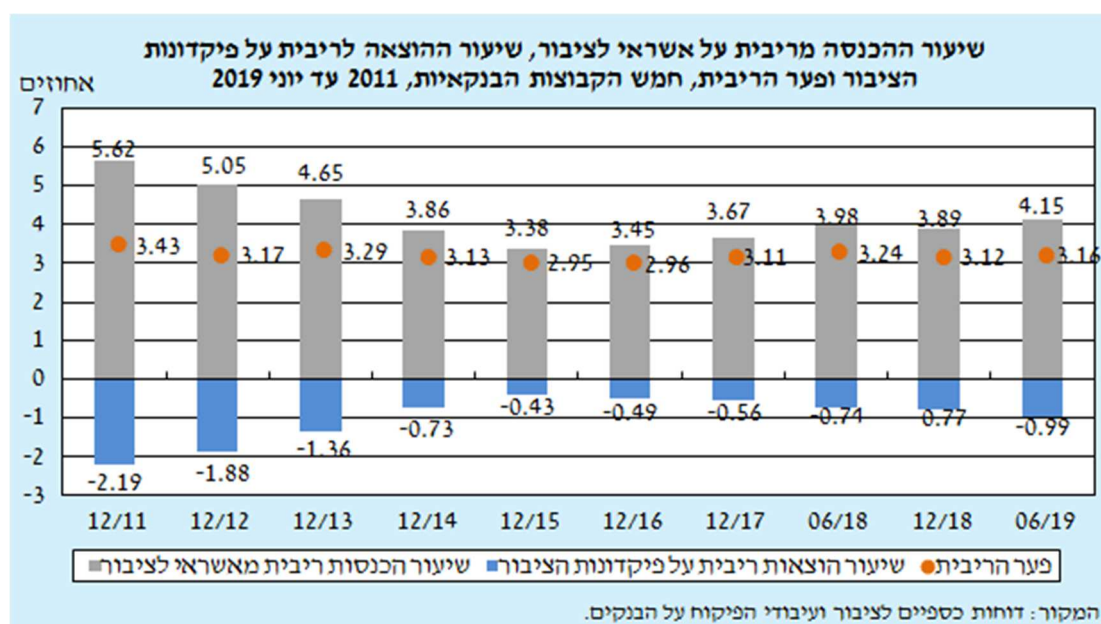
המרווח הפיננסי עלה מעט בעיקר כתוצאה מגידול בהכנסות מנכסים נושאי ריבית איור 2



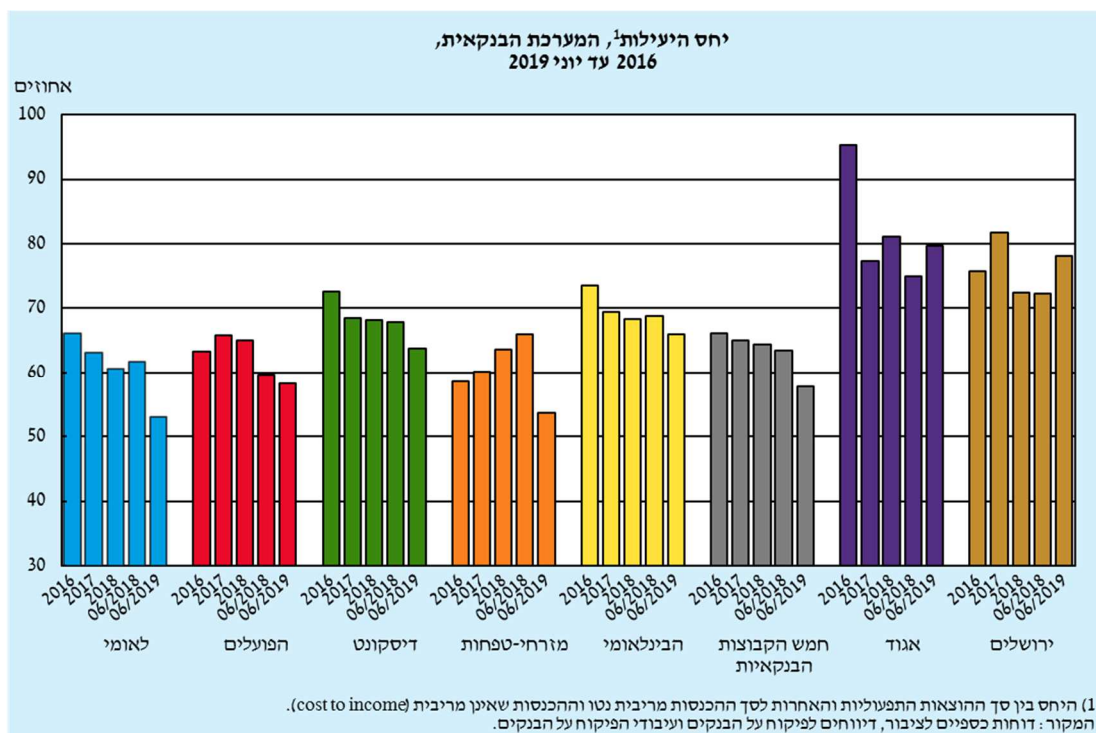
שיעור ההכנסה מפעילות באשראי נותר ללא שינוי ניכר במגזרי הפעילות השונים איור 3



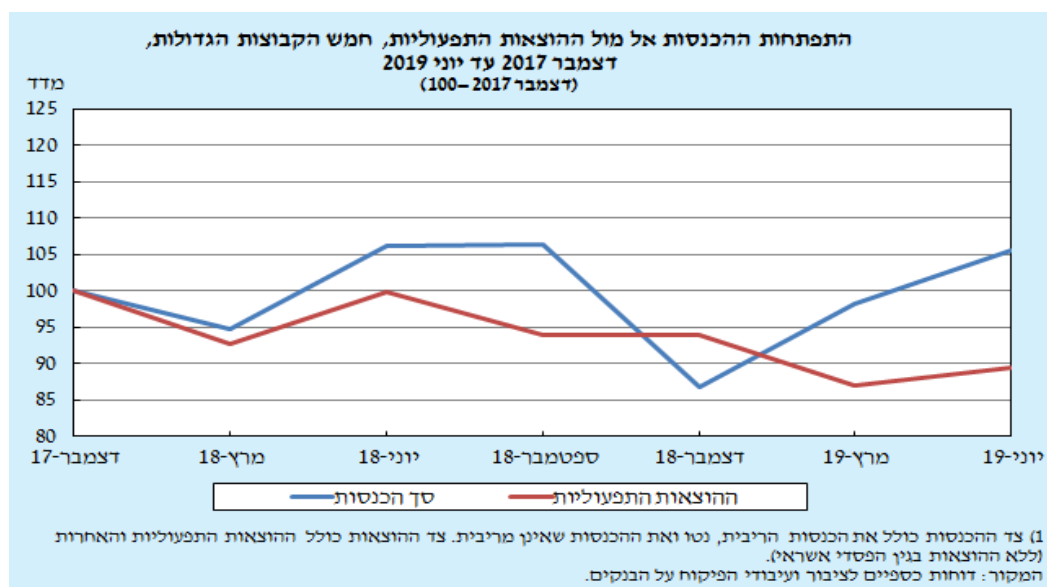
פער הריבית הצטמצם בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד איור 4



הבנקים ממשיכים במגמת השיפור ביחסי היעילות שמאפיינת את השנים האחרונות איור 5



השיפור ביחסי היעילות נובע מעליה בהכנסות במקביל לירידה מתמשכת בהוצאות התפעוליות איור 6



הסיכונים למערכת הבנקאית

המערכת הבנקאית ניצבת, מטבעה, בפני שורה של סיכונים, אשר משתנים בשנים האחרונות. ככלל רמת הסיכון של המערכת הבנקאית ירדה בשנים האחרונות, תוך שהמערכת חיזקה את כריות ההון, הנזילות והרווחיות- שחשובות לתקופות מיתון ומשבר. אולם לצד זאת, נוצרים ומתפתחים סיכונים חדשים. כך, הסיכונים הפיננסיים - עסקיים נמצאים במגמת ירידה בבנקאות בארץ ובעולם, נוכח הפקת הלקחים מהמשבר הפיננסי הגלובלי האחרון, ולאחר שנים בהם הקדיש להם הפיקוח על הבנקים תשומת לב משמעותית בניתוח ובעיצוב דרישות רגולטוריות על מנת לחזק את ניהולם. בין הסיכונים הללו ניתן למנות את סיכוני האשראי, השוק והנזילות, כמו גם את הסיכון בפעילות חוצת גבולות, סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכון התפעולי. ואילו במקביל נוצרים ומתעצמים סיכונים חדשים הנובעים משינויים בסביבה בה פועלת המערכת הבנקאית לרבות שינויים בסביבה העסקית והתחרותית, בהתפתחות הטכנולוגיה ובהעדפות הצרכנים והתנהגותם. בין הסיכונים הללו ניתן למנות את סיכון הסייבר, הסיכון הטכנולוגי, סיכון המודל העסקי וכן הסיכון ההתנהגותי (conduct). הפיקוח על הבנקים פועל כדי לבחון, להעריך ולשפר את אופן ההתמודדות של המערכת הבנקאית עם הסיכונים הללו. בשנים האחרונות הפיקוח על הבנקים שם דגש רב בדרישות ובפעולות לחיזוק ניהול סיכוני הסייבר, ובכלל זה באמצעות חיזוק הקשר של הפיקוח והבנקים עם מערך הסייבר הלאומי; חיזוק הדרישות לניטור פעילות דיגיטלית, בעקבות הטמעת חדשנות, לצמצום הונאות רשת; חיזוק ניהול סיכוני ההתנהגות- ובפרט בכל הנוגע לשיווק אשראי למשקי בית, כדי להבטיח שיעשה בהוגנות ואחריות כלפי הלקוחות (אשראי אחראי); וחיזוק ניהול סיכוני ציות- תוך השלמת הפקת הלקחים מהחקירות של הרשויות האמריקאיות את הבנקים בישראל ובעולם בגין פעילות העלמות מס.

תיק האשראי וסיכון האשראי

במחצית הראשונה של שנת 2019 גדל תיק האשראי המאזני של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בכ-3.8%⁸, ובניכוי השפעת ייסוף השקל אל מול סל המטבעות הזרים צמח האשראי בכ-4.9% והסתכמה בכ-1,036 מיליארדי ש"ח (לוח 6). בדומה לשנה שעברה, **התרחבות תיק האשראי התרכזה במגזר העסקי שצמח בכ-6.9% ובאשראי לדיור שצמח בכ-7.2% (כ-6.5% בנטרול השפעת עליית מדד המחירים¹⁰)**, זאת במקביל להמשך צמצום תיק האשראי הצרכני במערכת הבנקאית. **מדדי איכות תיק האשראי ממשיכים להעיד על איכות תיק טובה** (לוח 7). כמו כן, גם בתקופה הנסקרת הפרדת חברות כרטיסי האשראי ממשיכה להשפיע על תיק האשראי- הן מבחינת הקצאת האשראי והן מבחינת הרישום החשבונאי¹¹.

במהלך התקופה הנסקרת גדל תיק האשראי למשקי הבית בכ-4.8%¹², אולם צמיחה זו לא הייתה אחידה- בעוד האשראי למשכנתאות צמח בשיעור ניכר של כ-7.2% (כ-12 מיליארדי ש"ח), האשראי הצרכני התאפיין בקיפאון (צמצום של כ-0.7% ביתרת האשראי הצרכני בתקופה הנסקרת; איור 7).

⁸ כלל שיעורי השינוי חושבו במונחים שנתיים.

⁹ בניכוי השפעת הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים. ללא ניכוי השפעה זו האשראי העסקי גדל ב-9.7%, אולם חלק מעליה זו הינה טכנית בלבד.

¹⁰ מתחילת השנה עלה מדד המחירים בכ-0.9%; כ-38% מיתרת האשראי לדיור הינה צמודת מדד, לכן השפעת המדד בולטת במגזר זה.

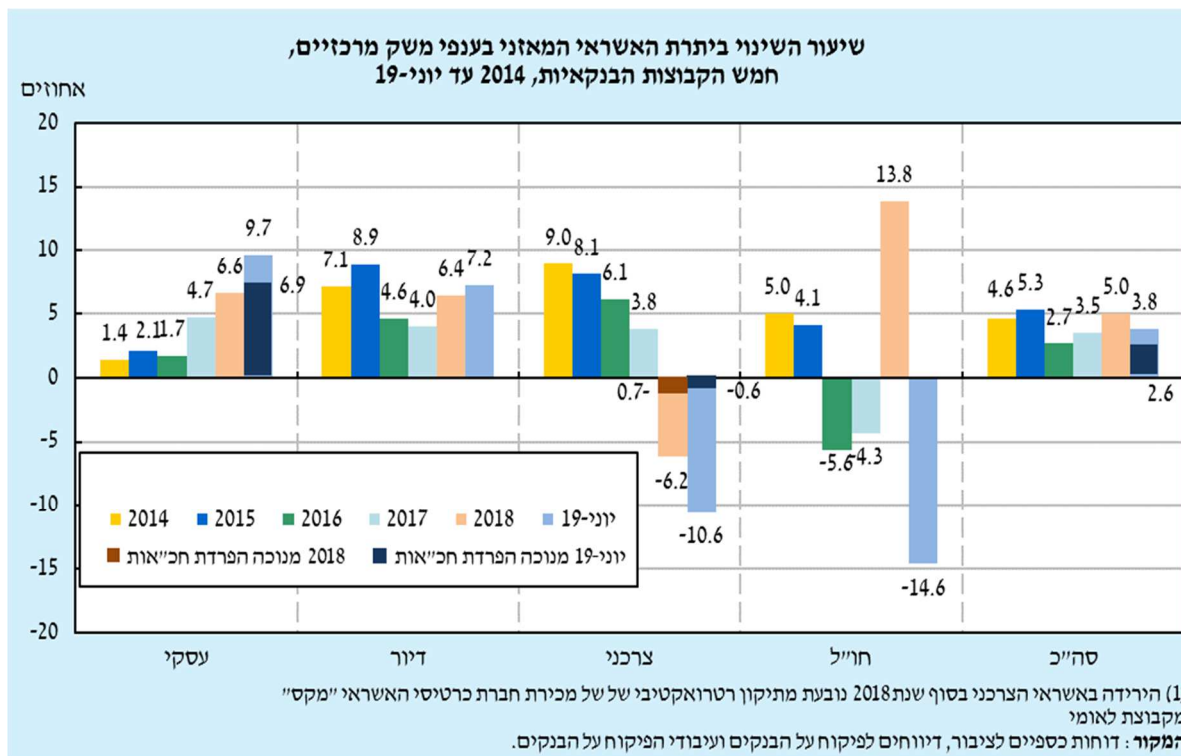
¹¹ הפרדת חברות כרטיסי האשראי השפיעו על הרישום החשבונאי של ניתוח היתרות בענף האשראי הצרכני ובענף השירותים הפיננסיים. הניתוח התבצע בניכוי השפעות אלה.

¹² בניכוי השפעת הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים. ללא ניכוי השפעה זו האשראי למשקי הבית גדל בכ-0.86%.

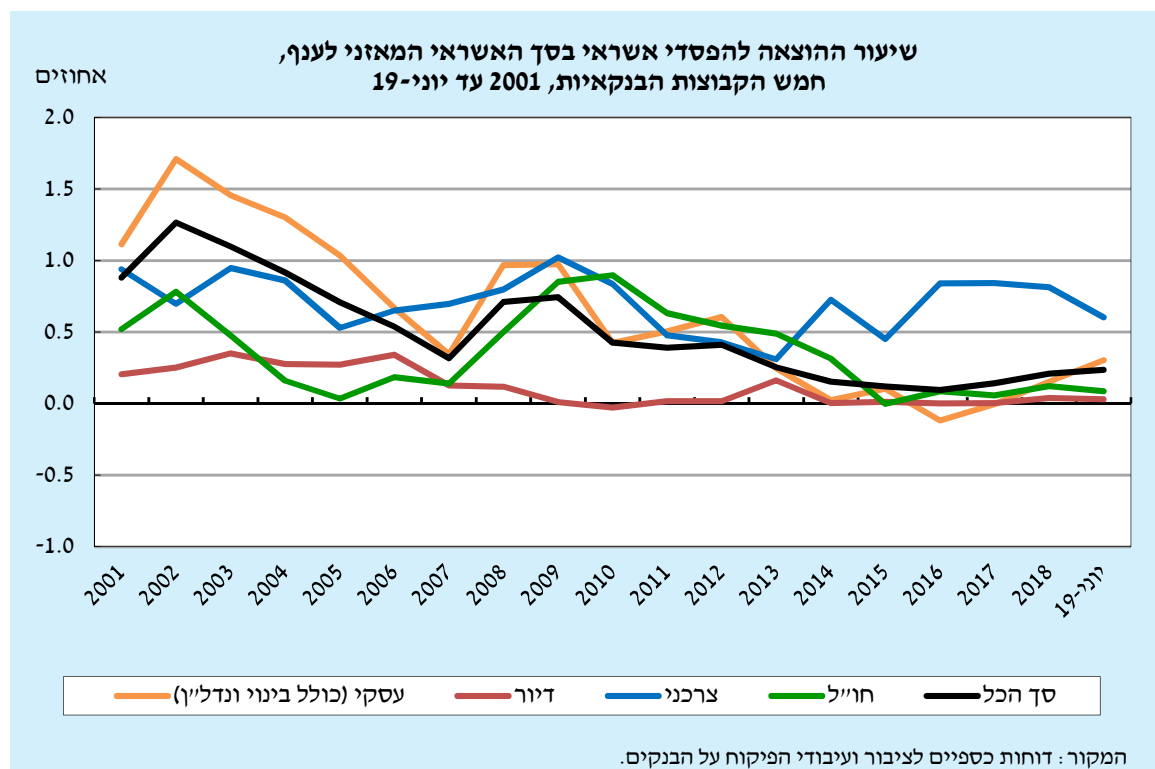
כמו כן, חל שיפור באיכות תיק האשראי למשקי הבית, בפרט באיכות האשראי הצרכני, דבר שבא לידי ביטוי בכך ששיעור ההוצאה להפסדי אשראי בסך האשראי המאזני לציבור ירד לכ-0.6% (לעומת 0.81% בסוף 2018; איור 8) ויחס המחיקות נטו בסך האשראי המאזני לציבור ירד לכ-0.64% (לעומת 0.69% בסוף שנת 2018; איור 9). השיפור באיכות תיק האשראי הצרכני הבנקאי נבע הן מהפרדת חברות כרטיסי האשראי מהקבוצות הבנקאיות הגדולות והן מצעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים שננקטו על-ידי חלק מהקבוצות הבנקאיות (שהובילו לירידה הן בהוצאות להפסדי אשראי והן במחיקות).

נכון למחצית שנת 2019, חברות כרטיסי האשראי היו בעלות למעלה מ-10.6% מנתח שוק האשראי הצרכני, ובתקופה הנסקרת הגדילו את תיק האשראי הצרכני שלהם בכ-8%. מוקד פעילותם של חברות כרטיסי האשראי הוא מתן אשראי צרכני (כ-54% מסך התיק) המאופיין ברמת סיכון גבוהה יחסית לתיק האשראי הצרכני הבנקאי, כפי שמתבטאת במדדי האיכות השונים (שיעור ההוצאה להפסדי אשראי עומד על כ-1.93%, שיעור המחיקות נטו על כ-1.73% ומשקל האשראי הפגום ושאינו פגום בפיגור של 90 ימים ומעלה על כ-0.47% נכון למחצית שנת 2019). עם זאת, מערכת לשיתוף נתוני אשראי שהחלה לפעול במהלך שנת 2019 אמורה, בין היתר, לסייע לבנקים ולגופים החוץ בנקאיים לנהל את סיכוני האשראי הצרכני, תוך ראייה של תמונה הוליסטית של הלקוח בכלל המערכת הפיננסית, ובכך לשפר את איכות חיתום האשראי בכלל המערכת. הדים ראשוניים שמתקבלים מהשטח מלמדים שעליית מערכת נתוני האשראי לאוויר עברה בהצלחה, מוקדם לקבוע את השפעתה על חיתום האשראי וניהול הסיכונים במערכת הבנקאית, אולם ישנם לקוחות רבים שפונים לבנקים בשאלות על המידע שהם מקבלים בדוח האשראי.

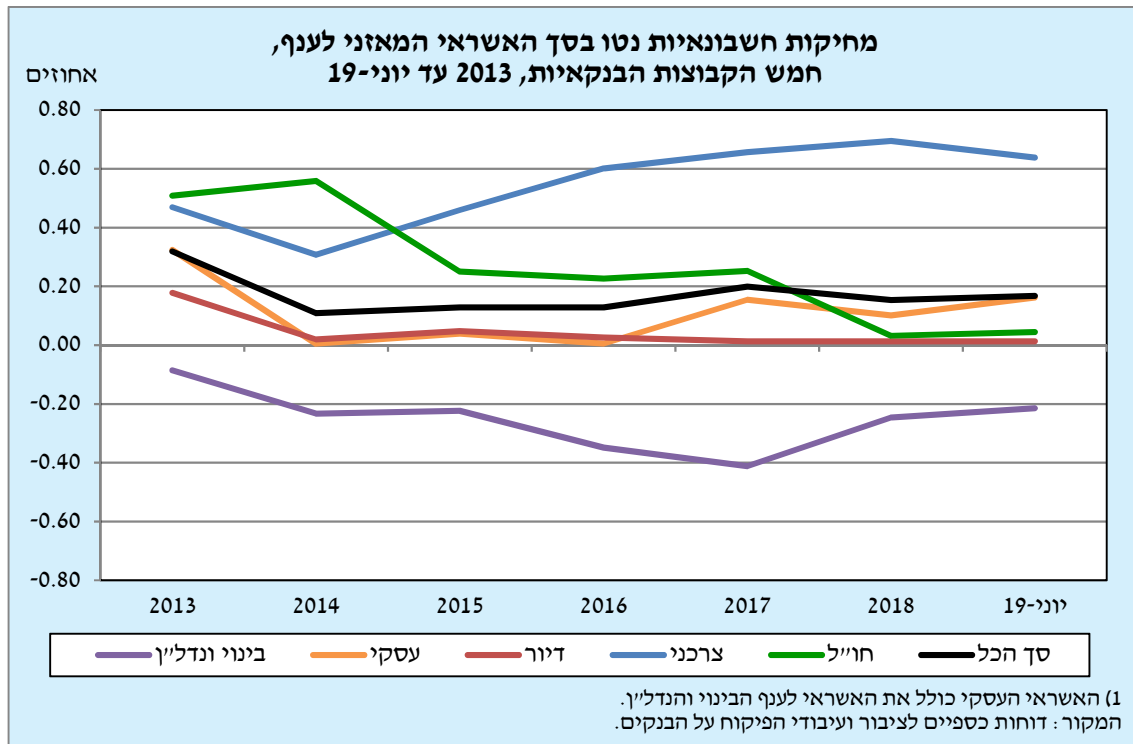
התרחבות תיק האשראי התרכזה במגזר העסקי ובאשראי לדיור, בעוד יתרת האשראי הצרכני לא השתנתה
איור 7



חלה ירידה ניכרת בשיעור ההוצאה להפסדי אשראי בענף האשראי הצרכני
איור 8



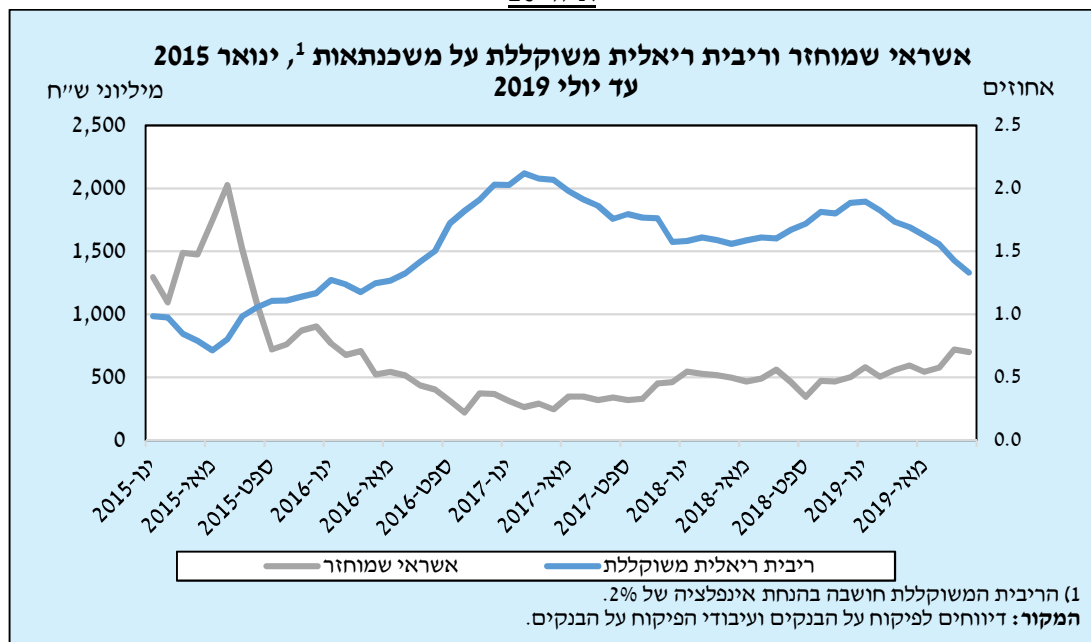
שיפור קל ביחס המחיקות נטו בענף האשראי הצרכני לאחר הפרדת חברות כרטיסי האשראי
איור 9



בשנה האחרונה גדלה יתרת האשראי למטרת מגורים בכ-7.2% (לעומת 6.9% בשנת 2018), גידול זה נובע מעלייה בביצועי המשכנתאות, שהינה המשכה של מגמה שהחלה באמצע שנת 2017, לאחר שנתיים קודמות של ירידה בביצועי המשכנתאות החודשיים. הממוצע השנתי של הביצועים החודשיים של ההלוואות לדיור הגיע בשנת 2019 לשיא מאז שנת 2015, ועמד על כ-5.6 מיליארדי ש"ח (איור 1 בתיבה 1), כאשר באוגוסט הנתון עמד על כ-6 מיליארד ש"ח (5.5 מיליארד ש"ח בניכוי עונתיות). הגידול בביצועי המשכנתאות מתחילת השנה הושפע בעיקר מהתפתחויות בשוק הדיור ובראשן גידול ברכישת דירות ראשונות, ובפרט דירות חדשות (איורים 2-3 בתיבה 1). כמו כן, נמשכת העליה בהלוואות בשיעורי מימון גבוהים (גובה ההלוואה הממוצעת לשווי הנכס, LTV, בין 60% ל-75%; איור 9 בתיבה 1), נוכח ההקלה שפרסם הפיקוח על הבנקים בתחילת שנת 2018, בדבר שקלול נכסי הסיכון של הבנקים בגין משכנתאות בשיעורי מימון גבוהים. עליה זו, אשר מגיעה על חשבון ההלוואות בשיעורי מימון נמוכים יותר, ייתכן ואף תורמת להאטת הביקוש לאשראי הצרכני (להרחבה, ראו תיבה 1)). למרות העלייה בביצועי המשכנתאות והעליה הקלה שחלה בשיעור המימון, יחס האשראי לדיור לתוצר בישראל נותר נמוך מאוד בהשוואה בין-לאומית (27%; איור 13 בתיבה 1) ואיכות תיק המשכנתאות של הבנקים נותרה גבוהה. במקביל, בתקופה זו חלה ירידה בריבית הריאלית המשוקללת על המשכנתאות, הנובעת מירידה בעלויות גיוס המקורות של הבנקים (נוכח ירידה בתשואות האג"ח הממשלתיות הארוכות). על רקע הירידה בריבית על המשכנתאות, החלה עליה בהיקף מחזורי המשכנתאות, כנהוג בתקופות של ירידה בריביות (איור 10), וזאת משום שהלווים מבקשים לשפר את תנאי ההלוואה שניתנה להם. בתוך כך, בשמונת החודשים הראשונים של שנת 2019 עמד היקף המחזורים על כ-4.8 מיליארד ₪ (לעומת כ-4.1 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד). עם זאת, היות ונרשמה גם עליה משמעותית בביצועי המשכנתאות, היחס בין מחזורי המשכנתאות לסך ביצועי המשכנתאות רשם עליה קלה בלבד (10.7% לעומת 10.1%

בתקופה המקבילה (אשתקד). העלייה במחזורים, היא המשך למגמה שהחלה בשנת 2017- שכן בתחילת שנה זו הריבית על המשכנתאות הגיעה לשיא, ומאותה נקודת זמן החלה המגמה המדוברת של הירידה בשיעורי הריבית.

עלייה בהיקף המחזורים נוכח המשך הירידה בשיעור הריבית הריאלית המשוקללת על המשכנתאות איור 10



בתקופה הנסקרת המשיכה ההאצה בקצבי הגידול של האשראי העסקי אשר התבטאה בצמיחה של כ-6.9% בניכוי השפעת הפרדת חברת כרטיסי האשראי משני הבנקים הגדולים¹³ (לעומת שיעור צמיחה שנתי ממוצע של כ-5.7% בשנים 2017-2018, וכ-6.3% בתקופה המקבילה אשתקד; איור 7). ללא ניכוי השפעה זו, צמח האשראי העסקי בכ-9.7%, בעקבות גידול באשראי לענף השירותים הפיננסיים, נוכח שינוי ברישום החשבונאי של מקורות המימון של חברות כרטיסי האשראי שהופרדו מהקבוצות הבנקאיות הגדולות. התפתחות זו החלה עם הגעתם של כלל הקבוצות הבנקאיות ליעדי ההון שקבע הפיקוח על הבנקים בסוף שנת 2017, מה שאפשר להם לשנות את תמהיל תיק האשראי לטובת אשראים המשוקללים במשקולות סיכון גבוהות יותר, ובעיקרם האשראי למגזר העסקי. האשראי לענפי הבינוי ופעילות בנדל"ן המשיך לגדול גם בתקופה הנסקרת, בדומה לאשתקד (כ-40% מסך הצמיחה באשראי העסקי מתחילת השנה).

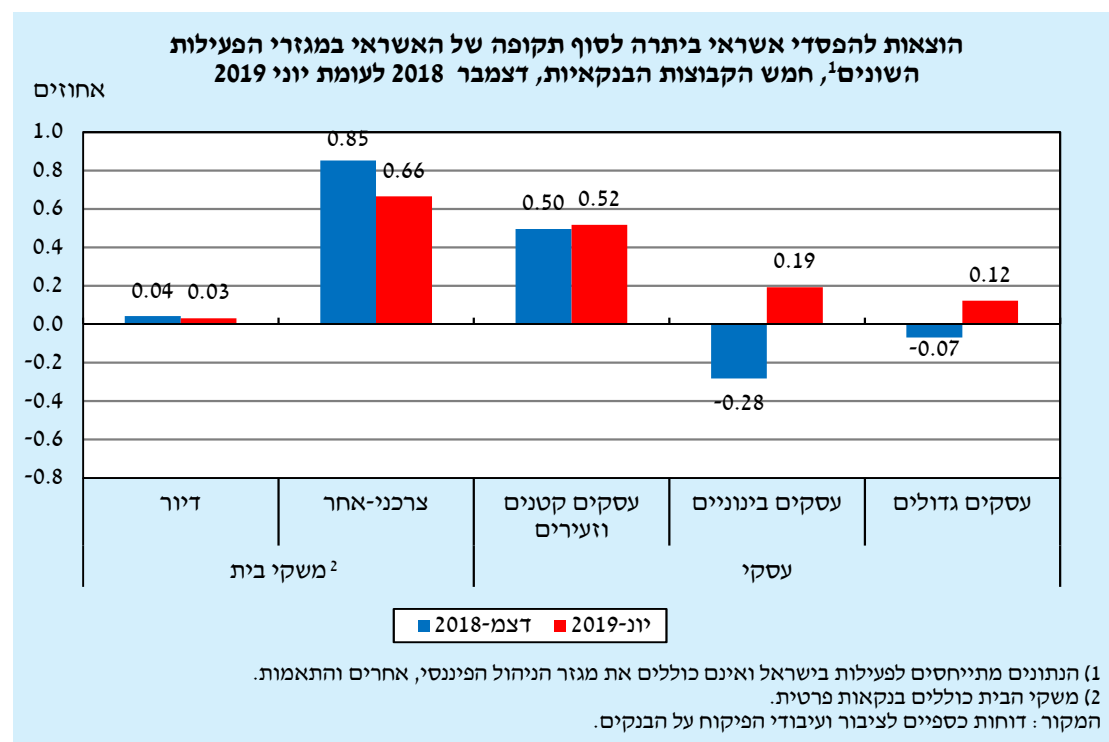
האשראי למגזר העסקים הגדולים צמח בתקופה הנסקרת בכ-8.7% בנטרול האשראי שהוענק לחברות כרטיסי האשראי שהופרדו מהקבוצות הבנקאיות הגדולות (בהשוואה לכ-8% בתקופה המקבילה אשתקד), המעיד על המשך הסטת האשראי למגזר העסקים הגדולים שהחל בשנת 2018 (לוח 9), ובכך הוא מהווה כ-70% מסך הצמיחה באשראי העסקי (לעומת 46% בשנת 2018). למעט קבוצת הבינלאומי, כל הקבוצות הבנקאיות צמחו במגזר פעילות זה בתקופה הנסקרת. במגזר העסקים הקטנים והזעירים נמשכה מגמת ההאטה בשיעורי הצמיחה (3.4% לעומת 4.9%

¹³ לפי אומדני הפיקוח על הבנקים.

בתקופה המקבילה אשתקד), ומהווה כ-28% מסך הצמיחה באשראי העסקי (לעומת תרומה של כ-40% בשנת 2018).

בבחינת מדדי איכות האשראי, נרשמה הרעה קלה באיכות האשראי העסקי, כפי שעולה משיעור ההוצאה על הפסדי אשראי, כאשר ההרעה בולטת במיוחד במגזרי הפעילות העסקיים הבינוניים והגדולים, בהם שיעור ההוצאה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי עלה לכ-0.19% וכ-0.12% (ביחס לשיעור שלילי של כ-0.28% וכ-0.07% בהתאמה בסוף שנת 2018 ; איור 11), בין היתר על רקע המשך צמצום בסך הגביות של חובות שנמחקו בעבר במגזרי העסקים הגדולים והבינוניים. עם זאת, עדין מדובר בשיעור נמוך של הפרשות להפסדי אשראי.

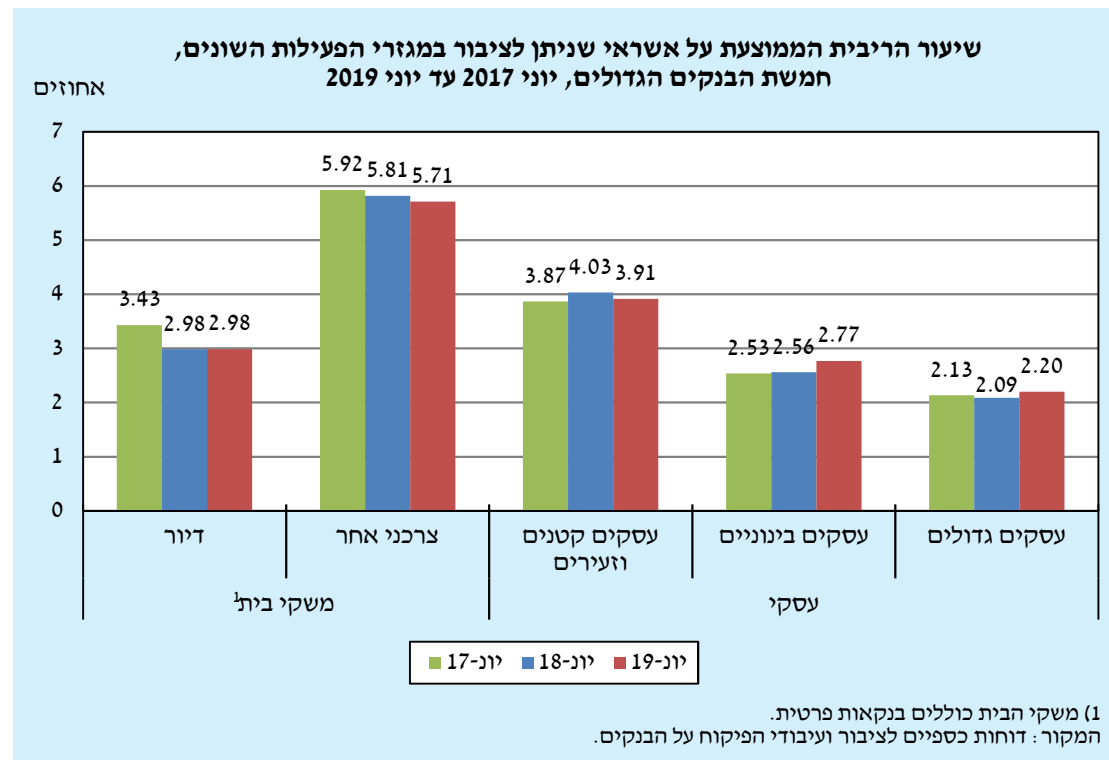
עלייה בשיעור ההוצאה להפסדי אשראי בכלל מגזרי הפעילות העסקיים לצד ירידה במגזר הצרכני איור 11



שיעורי הריביות הממוצעים על האשראי החדש שניתן ברוב מגזרי הפעילות השונים נותר כמעט ללא שינוי בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (איור 12). במגזר פעילות עסקים גדולים עלתה הריבית לשיעור של כ-2.2% לעומת 2.09% בתקופה המקבילה אשתקד, זאת בשונה ממגזר הפעילות הצרכני בה שיעורי הריבית הממוצעת ממשיכים במגמת הירידה שהחלה בשנת 2017. שיעורי הריבית הממוצעים במגזרי הפעילות הקמעונאיים (ללא אשראי לדיור) נותרו גבוהים יותר ממגזרי העסקים הבינוניים והגדולים. אולם, הבדל זה נובע ממספר גורמים, ובניהם עלויות התפעול הגבוהות יותר במגזר הצרכני ובמגזרי העסקים הקטנים והזעירים בהשוואה למגזרים הבינוניים והגדולים, משום שתפעולם של הראשונים כרוך בהחזקת מערך סניפים רחב, ובכלל זה תשתיות פיזיות ואנושיות רבות; העלות להעמדת האשראי במגזרי העסקים הגדולים והבינוניים נמוכה יותר, כי פעילותם מרוכזת לרוב במוקדים מעטים יחסית, שהיקפי העסקאות והאשראי המועמד בהם

גבוהים יותר; ובמקביל הסיכון באשראי הצרכני גבוה יותר בממוצע בהשוואה לאשראי העסקי. הסיכון שהבנקים מזהים בהעמדת אשראי קמעונאי אף גדל בשנים האחרונות ביחס למגזרי העסקים הגדולים והבינוניים, עקב גידול מסוים במינוף של משקי הבית ושינוי החקיקה.

הריבית הממוצעת על אשראי חדש שניתן השנה נותרה ללא שינוי ניכר איור 12



מדדי איכות תיק האשראי ממשיכים להעיד על איכות תיק טובה. שיעור ההוצאה להפסדי אשראי בסך האשראי המאזני לציבור עלה מעט לשיעור של כ-0.24% (לעומת 0.21% בסוף שנת 2018 וכ-0.14% בממוצע בין השנים 2014-2018; לוח 8), יחס המחקיקות נטו בסך האשראי המאזני לציבור עלה מעט ל-0.17% (לעומת 0.15% בסוף שנת 2018, ובתקופה המקבילה אשתקד) בעקבות ירידה בהיקף הגביות ביחס לשנים קודמות. שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בסך האשראי המאזני לציבור ויחס הכיסוי¹⁴, נותרו כמעט ללא שינוי ועומדים כיום על כ-1.18% וכ-94.9% בהתאמה (ביחס ל-1.18% ו-95.4% בסוף 2018), אם כי השני גבוה בהרבה מערכו הממוצע בין השנים 2018-2014 שעמד על כ-80.5%.

השפעת השינויים בשער החליפין בין השקל לסל המטבעות הזרים ניכרת גם התקופה הנסקרת, בתוך כך, תיק האשראי לפעילות בחו"ל הצטמצם בכ-14.6%, בעיקר בשל ייסוף השקל מול סל המטבעות הזרים. בנטרול השפעה זו, קטן האשראי לחו"ל בשיעור של כ-4.7% (איור 7, זאת לעומת צמיחה של כ-13.8% בשנת 2018 שנבעה בעיקר מפיחות השקל ובניכוי השפעתה צמח האשראי לפעילות בחו"ל בכ-6.1%).

¹⁴ הידוע גם כיחס בין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לבין האשראי לציבור הפגום והאשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום ומעלה

סיכון הסייבר

בתקופה הנסקרת אנו עדים להמשך עליית המדרגה באירועי הסייבר בעולם וגם בישראל, בתחומים רבים, ולא רק בבנקאות. העלייה מתבטאת בסוגי האירועים, במספרם ובמורכבותם, בגופים המותקפים, במטרות התקיפה ובעוצמת הנזק שנגרם וסוגיו (דלף מידע, גניבת כספים, מעילות והונאות, פגיעה בשרשרת אספקה, פגיעה בשירותי מחשוב ענן, שיבושים בהמשכיות עסקית ועוד). לצד הדגש במניעה של אירועי הסייבר ניתן דגש רב גם ביכולות התאגידים הבנקאיים לזהות את האירוע ולטפל בו במהירות וביעילות, לכשיקרה.

סיכוני הסייבר בעולם, וגם בישראל, נמנים כיום עם הסיכונים הגבוהים ביותר במערכת הפיננסית. הנזק מאירוע סייבר במערכת הבנקאית בעולם מתבטא בעיקר בגניבת כספים, זליגת מידע רגיש, פגיעה במוניטין ושיבוש השירות ללקוח (פגיעה בהמשכיות העסקית). **מטרות המתקפה** הפכו מגוונות יותר. בהן סחר במידע רגיש, מעילות והונאות, גניבת כספים (לדוגמה באמצעות מערכת תשלומים וכספומטים) ומטרות נוספות. **רמת התחכום** של גורמי התקיפה עלתה בשנים האחרונות, ומתבטאת בהתחזות לאתרים שונים וניסיונות פריצה ממוקדים לשרתים של ארגונים וחברות גדולות.

הפיקוח על הבנקים המשיך לפעול גם בתקופה הנסקרת בנחישות לשיפור ניהול סיכון הסייבר במערכת הבנקאית. בין הפעולות הבולטות שהוביל הפיקוח בתקופה זו נמנים **חתימה על מזכר הבנות (MOU) מול מערך הסייבר**, שמגדיר עקרונות לשיתוף פעולה בשוטף ובחירום. **ביצוע תרגילי סייבר מול התאגידים הבנקאיים** לשם שיפור יכולות ההיערכות והתמודדות שלהם מול האיומים ותרחישי הסייבר השונים. כאשר, אחת ממטרות התרגילים היא לוודא כי בהתרחש אירוע גדול הבנק יוכל להכיל אותו בזמן סביר תוך צמצום הנזק. בינואר בוצע תרגיל סייבר מגזרי על תהליך עסקי קריטי, ובספטמבר בוצע תרגיל נוסף מגזרי 2019 CAPS¹⁵ של ה-FS-ISAC¹⁶.

תיבה 2 מציגה שורה ארוכה של אירועים שהתממשו בעולם בתקופה הנסקרת. ממגוון האירועים שהתממשו ניתן ללמוד:

1. **מוטיבציית התקיפה שונה ממתקפה למתקפה** – החל מפעילות פלילית לגניבת כספים, המשך ביצירת אנדרלמוסיה לשם כך וכלה בפגיעה בביטחון המדינה. במקרים רבים זהות הגורם התוקף ויכולותיו (האקר יחיד, קבוצת האקרים, מדינות/מעצמות, האקטיביסטים, ארגוני פשע וכיו"ב) מלמדות על המוטיבציה לתקיפה, ומשליכות גם על **סוג הנזק ועל עוצמתו** (דלף מידע, גניבת כספים, הונאות, השגת מידע, הפרעה לשירות וכיו"ב).
2. **מתקפות הסייבר הן שונות מגוונות ומתוחכמות.** בין היתר אנו מזהים שיטות של התחזות ללקוחות, שימוש גובר בפשינג לצרכים שונים (השגת מידע וכיו"ב), ניסיונות לניצול חולשות מוכרות במערכות, ניסיונות הסטה והטיה של כתובות רשת ממקורות מידע מהימנים לכתובות של "מתחזים" ועוד. **מתקפת סייבר יכולה להיות או מתמשכת או**

¹⁵ CAPS – Cyber-Attack Against Payment Systems

¹⁶ FS-ISAC – Financial Services Information Sharing & Analysis Center, הינו ארגון שמטרתו שיתוף וניתוח מידע הקשור לאירועי סייבר ואירועים פיזיים בקרב ארגונים המספקים שירותים פיננסיים ברחבי העולם.

נקודתית. ישנם מצבים שבהם, אירוע פרטני עלול לשמש בעתיד "טריגר" למתקפות עקביות ומתקדמות.

3. **לא תמיד אפשר "לכמת" השלכות עתידיות של אירוע סייבר.** כך, לדוגמה, ספק אם ארגון יוכל לכמת בזמן אמת את הנזק הממשי שנגרם כתוצאה מחשיפה/פרסום נתונים אישיים ורגישים של לקוחות (פרטי כרטיס אשראי ומידע פיננסי נוסף). ראה דוגמת Equifax ו-Facebook.

מעבר לכך, ניכרת מגמת עלייה בהטלת קנסות כבדים על ארגונים שחוו אירועי סייבר משמעותיים ונמצא כי הפרו הנחיות ותקנות של רגולטורים ורשויות ממשל בעולם, ביניהם במדינות האיחוד האירופאי (GDPR¹⁷). כך, למשל ביולי 2019 הגיעו הרשויות האמריקאיות להסדר טיעון עם Equifax¹⁸ על קנס בגובה 675 מיליון דולר. הקנס מתחלק בין תשלום לרשויות הפדרליות, תשלום למדינות השונות וסכום שנשאר לפיצוי לקוחות.

סיכון הנזילות

הנזילות של הבנקים בישראל גבוהה, אף מעבר לדרישות הרגולטוריות. יחס כיסוי הנזילות (LCR, Liquidity Coverage Ratio)¹⁹ שמר במחצית הראשונה של השנה על יציבות, אם כי ערכו המצרפי ירד מעט מרמה של 128% אשתקד לכ-125% השנה (איור 13). הירידה הקלה בערכו של היחס מתרחשת אחרי שנים של גידול מתמשך - במהלכם שיפרו הבנקים את נזילותם והתכנסו ליעד המינימום הרגולטורי שעלה בהדרגה עם השנים. התפתחות היחס השנה לא הייתה אחידה בין הבנקים וניכר כי בחלקם נרשם שיפור בעוד שבאחרים נרשמה ירידה קלה. למרות האמור, ערכו של היחס (סך פעילות, על בסיס מאוחד) עלה על 100% בכל אחד מהבנקים - דרישת המינימום של היישום המלא של הוראת הפיקוח (איור 14).

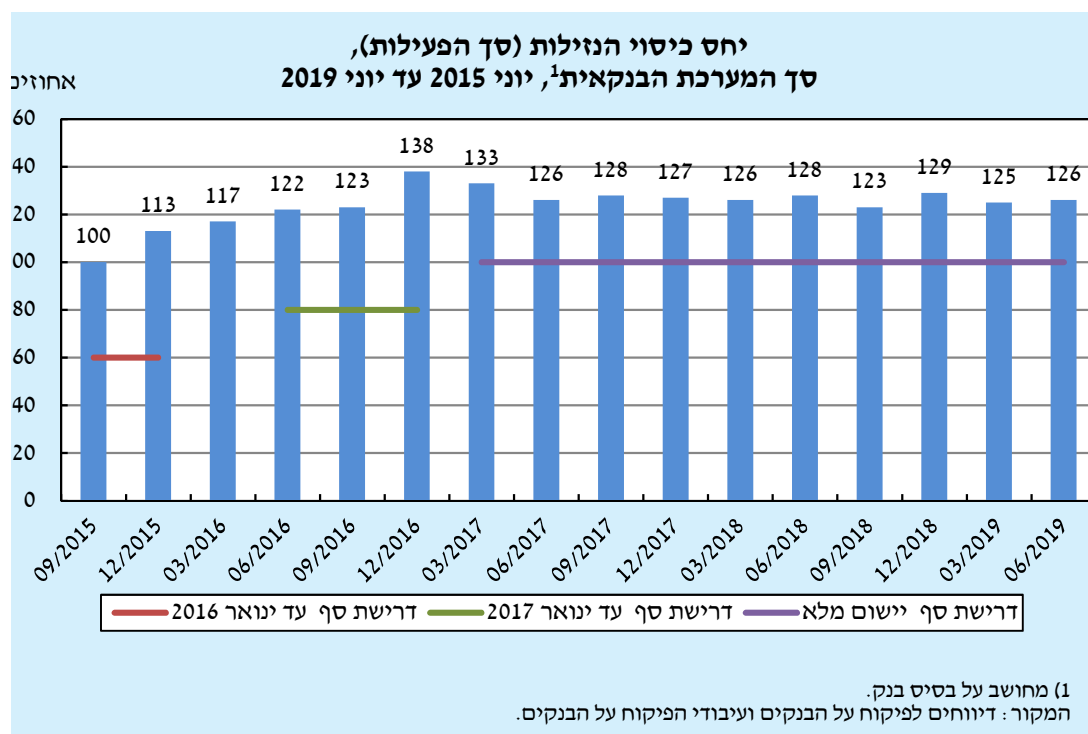
הירידה המצרפית בערכו של היחס מתרחשת על אף הגידול בהיקפם של הנכסים הנזילים רמה 1 - לאחר שהוקטנו אשתקד לטובת גידול האשראי לציבור - והיא נובעת מגידול חד בתזרים היוצא נטו, שמקורו בגידול יתרת הפיקדונות הסיטונאיים ממוסדות פיננסיים (לאחר שהושפעו לשלילה אשתקד מכניסתו לתוקף של תיקון 28 לחוק השקעות בנאמנות).

¹⁷ GDPR (General Data Protection Regulation) היא רגולציה אירופאית שנועדה להסדיר את תחום אבטחת המידע במדינות האיחוד האירופי. הרגולציה נכנסה לתוקף במאי 2018 והיא מוחלת על חברות האוספת מידע על אנשים פרטיים ממדינות האיחוד האירופי. צעדי האכיפה כוללים קנסות כנגד חברות שיפרו את הסטנדרטים של פרטיות ואבטחת מידע שנוסחו באסדרה.

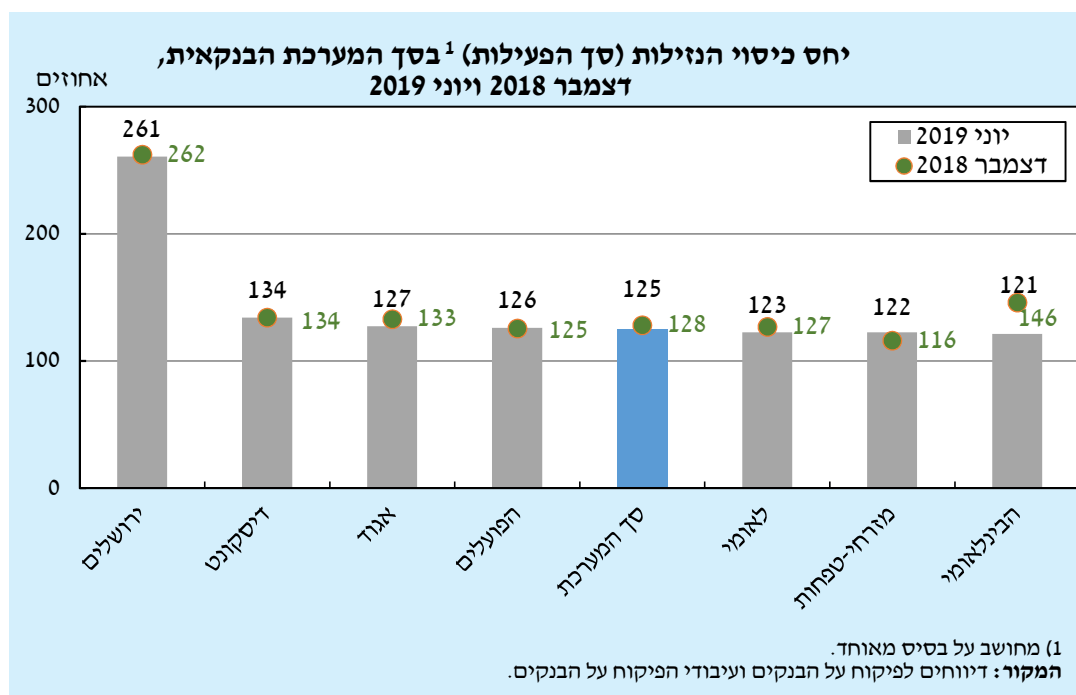
¹⁸ אחת משלוש סוכנויות המידע הגדולות לדירוג אשראי צרכני בארה"ב.

¹⁹ המדד יחס כיסוי הנזילות פותח בידי ועדת באזל במטרה לקדם את העמידות בטווח הקצר של פרופיל הנזילות של תאגידים בנקאיים. היחס מראה מהי כמות הנכסים הנזילים האיכותיים שתאגידים צריכים להחזיק כדי לשרוד בתרחיש קיצון משמעותי שנמשך 30 ימים קלנדריים. יחס כיסוי הנזילות מורכב משני רכיבים: במונה – מלאי הנכסים הנזילים האיכותיים (HQLA, High Quality Liquid Assets). מלאי זה בנוי משתי רמות של נכסים. רמה 1 כוללת נכסים איכותיים שהיקף החזקתם אינו מוגבל, ורמה 2 כוללת נכסים שהיקף החזקתם מוגבל ל-40% ממלאי הנכסים הנזילים האיכותיים. (רמה זו מחולקת לשתי רמות משנה: 2א ו-2ב; היקף החזקתם של נכסים ברמה האחרונה מוגבל ל-15%). במכנה – סך תזרים המזומנים היוצא נטו, דהיינו סך תזרים המזומנים היוצא הצפוי בתרחיש הקיצון בניכוי סך תזרים המזומנים הנכנס הצפוי בתרחיש. את סך תזרים המזומנים היוצא הצפוי מחשבים על ידי הכפלת היתרות של קטגוריות או סוגים שונים של התחייבויות מאזניות וחוז-מאזניות בשיעורי משיכתן הצפויים (drawn down או run off). את סך תזרים המזומנים הנכנס הצפוי מחשבים על ידי הכפלת היתרות של חייבים חוזיים (contractual receivables) בשיעורי קבלתן הצפויים בתרחיש, עד לרף מצטבר של 75% מסך תזרים המזומנים היוצא הצפוי.

**יחס כיסוי הנזילות שמר במחצית הראשונה של השנה על יציבות ברמה גבוהה מהנדרשת
רגולטורית
איור 13**



**כל הבנקים עומדים בדרישת המינימום שקבע הפיקוח על הבנקים (100%)
איור 14**



הון והלימות הון

לאחר תהליך ארוך של חיזוק הלימות ההון של הבנקים בשנים האחרונות, כל הקבוצות הבנקאיות עומדות בדרישות ההון שקבע הפיקוח על הבנקים (אשר מבוססות על הגישה הסטנדרטית המחמירה לחישוב הלימות ההון). במהלך התקופה הנסקרת חלה עלייה נוספת ביחס ההון עצמי רובד 1 בכל הקבוצות הגדולות וערכו המצרפי עמד על כ-11.3%, בהשוואה לכ-10.8% בסוף שנת 2018 (איור 15, לוח 10). הגידול בערכו של היחס התאפיין בשונות מסוימת בין הקבוצות והוא מתרחש לאחר היציבות שנרשמה בערכו אשתקד ולאחר שנים של שיפור הדרגתי ומתמשך – פועל יוצא של הוראות הפיקוח בנושא. בחינת הגורמים לעלייה מצביעה על שורה ארוכה של התפתחויות שפעלו לגידול בהיקף ההון הנצבר ולגידול הקל בהיקפם של נכסי הסיכון. גורמים אלו פעלו על הקבוצות ביחד ולחוד ובחלק מהמקרים הם היו בעלי אופי זמני.

סך ההון עצמי רובד 1 גדל במהלך התקופה הנסקרת בשיעור חד של כ-9.8% (לוח 11, במונחים שנתיים) בהשוואה לגידול מתון של כ-4% אשתקד וגידול ממוצע של כ-6% בחמש השנים האחרונות. מבין הגורמים שפעלו לחיוב על ההון ניתן למנות את השיפור בתוצאות העסקיות, שהשתקף בעלייה ברווחי הקבוצות, ואת השפעת השערות של ניירות הערך בתיק הזמין למכירה, על רקע עליות השערים שאפיינו את מרבית מדדי אגרות החוב. עם זאת, בחלק מהקבוצות נבע הגידול גם מהשפעות ארעיות, וביניהן ההחלטה על הקפאה זמנית של חלוקת דיבידנדים בקבוצות "הפועלים" ו"מזרחי-טפחות"²⁰ וההיתר הזמני שהעניק הפיקוח על הבנקים לקבוצת בנק "לאומי" בנוגע לאופן חישוב ריבית ההיוון לצורך הערכת ההתחייבויות לזכויות עובדים²¹.

נכסי הסיכון של הקבוצות רשמו השנה גידול קל בלבד (כ-0.8% במונחים שנתיים, לוח 11), והוא היה נמוך מקצב הגידול הממוצע של חמש השנים האחרונות (כ-4.7%). התפתחות נכסי הסיכון התאפיינה בשונות גבוהה ובמגמה מעורבת בין הקבוצות והם הושפעו חד פעמית מהפרדת חברות כרטיסי האשראי במהלך השנה (כחלק מיישום החוק להגברת התחרות) שפעלה לירידת היקפם בשתי הקבוצות הגדולות ומההתפתחויות בשוק הדיור שפעלו לגידול בהיקפם בכל הקבוצות. אלו האחרונות התבטאו בעלייה בביקוש ובהיקף האשראי לדיור ובעלייה בהיקף האשראי לענף הבינוי והנדל"ן בכל הקבוצות. בשתי הקבוצות הגדולות התבצע השינוי תוך שמירה או ירידה במשקל הסיכון הממוצע בתיק האשראי בעוד שבשתי הקבוצות הבינוניות ("דיסקונט" ו"מזרחי-טפחות") גדל מעט משקל הסיכון הממוצע.

יחס ההון הכולל של הקבוצות גדל במידה פחותה בהשוואה ליחס ההון עצמי רובד 1 והסתכם בכ-14.6% בהשוואה לכ-14.2% אשתקד (איור 15, לוח 11). שיעור הגידול המופחת מוסבר בהמשך שחיקת רכיבי ההון רובד 1 הנוספים ורכיבי ההון רובד 2 שאינם כשירים להכללה בבסיס ההון הפיקוחי. הירידה ברכיבי ההון רובד 2 קוזה בגיוסים חדשים של מכשירי חוב עם מנגנון מובנה לספיגת הפסדים (CoCos)²² על ידי שלוש מבין חמש הקבוצות.

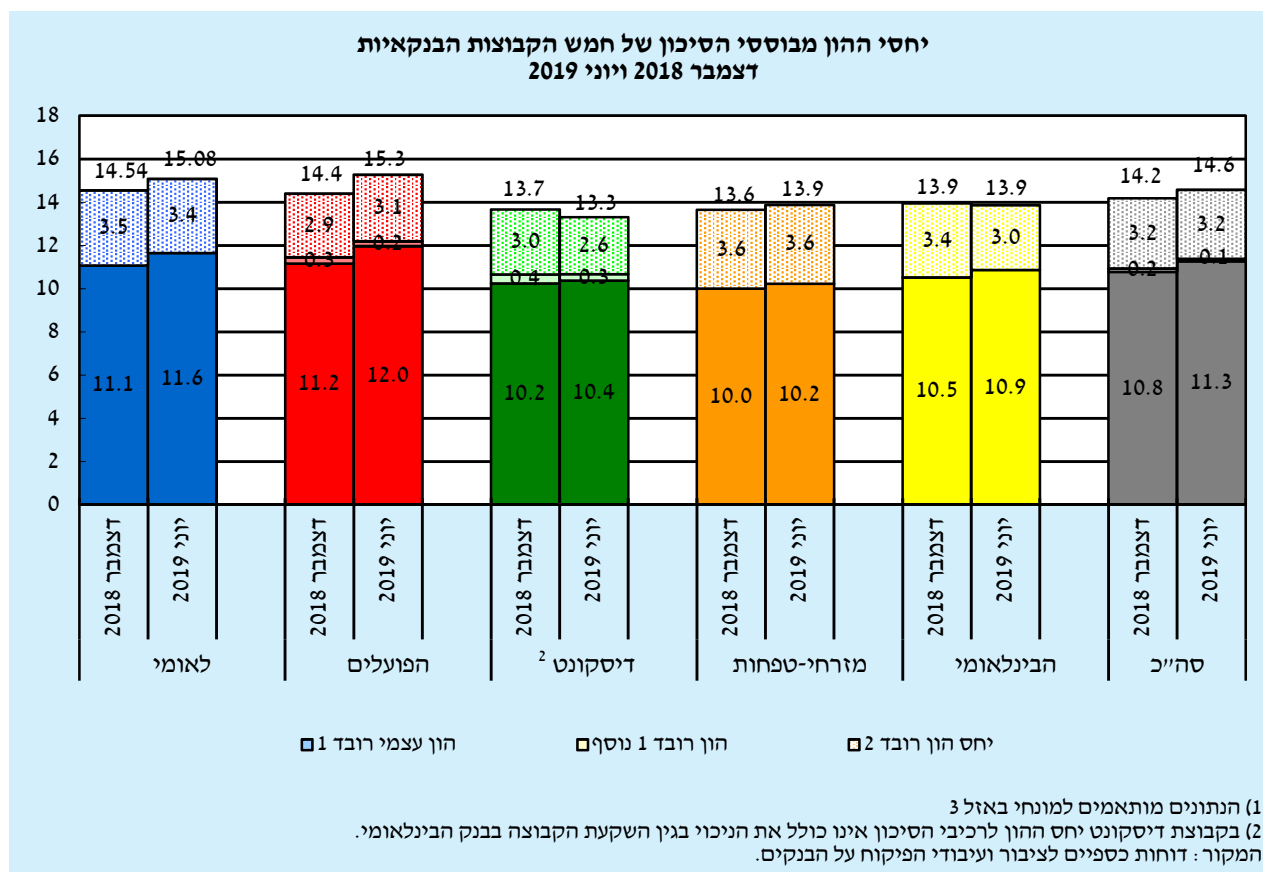
²⁰ בשתי הקבוצות הקפאת חלוקת הדיבידנדים נעשתה ללא שינוי מדיניות החלוקה שעומדת על 40% בכל אחת מהן. באוגוסט השנה הצהיר דירקטוריון בנק "מזרחי טפחות" על חלוקה דיבידנדים בגין רווחי המחצית הראשונה של שנת 2019 (40%).

²¹ בחודש יולי 2016 העניק בנק ישראל לקבוצת "לאומי" היתר לשינוי אופן החישוב של ריבית ההיוון להערכת ההתחייבויות לזכויות עובדים לצורכי הון. תוקפו של ההיתר הוא עד דצמבר 2020 ומטרתו היא מיתון התנודות בהון שמקורן בשינויים בריבית ההיוון.

²² Contingent convertible capital instruments (CoCos).

במקביל, גם ביחס המינוף נרשם השנה גידול בהיקף דומה וערכו עמד השנה על כ-7.0% בהשוואה לכ-6.8% אשתקד (לוח 11). הגידול בערכו של היחס מוסבר על ידי אותם גורמים שהוצגו לעיל.

במהלך התקופה הנסקרת חל שיפור ביחס ההון עצמי רובד 1 בכל הקבוצות הגדולות איור 15



המאזן

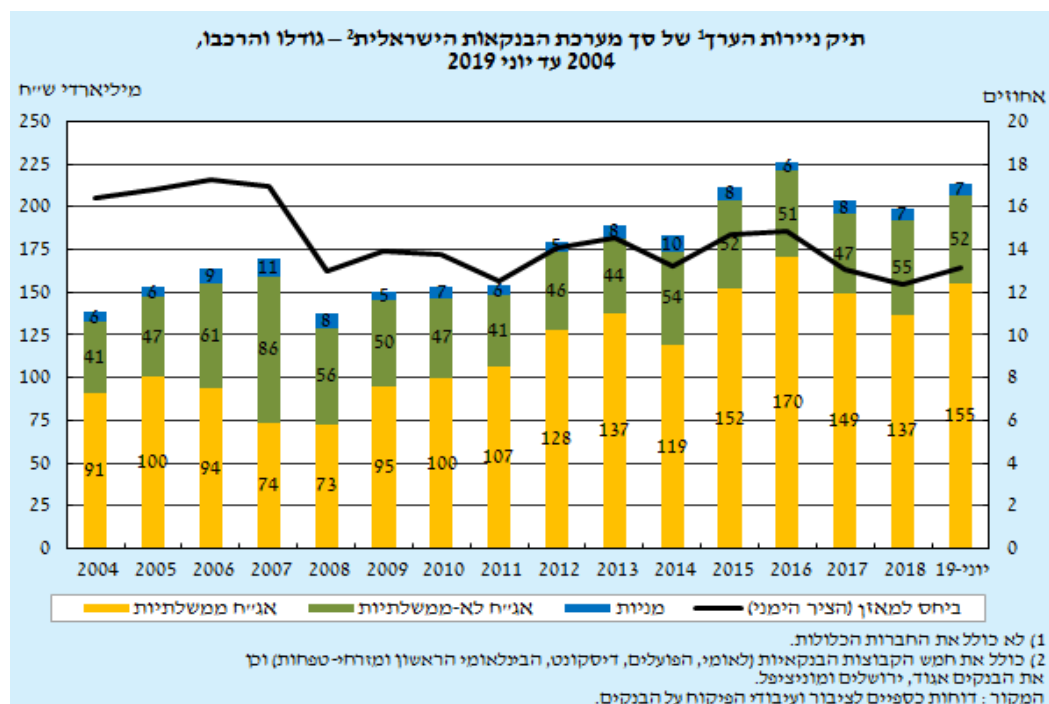
המאזן המצרפי של המערכת הבנקאית גדל במחצית הראשונה של 2019 בשיעור של כ-1.4% (במונחים שנתיים) והסתכם בכ-1,626 מיליארדי ש"ח (לוח 12). התפתחות המאזן הושפעה לשלילה מהייסוף בשער החליפין של השקל מול המטבעות הזרים, ובעיקר מול הדולר והאירו (כ-5%), וכן מהפרדת חברות כרטיסי האשראי מהקבוצות הבנקאיות הגדולות, כחלק מיישום החוק להגברת התחרות בשוק האשראי. בניכוי השפעת שער החליפין גדל המאזן של המערכת הבנקאית בכ-3.1%.

בצד הנכסים – באשראי לציבור נטו נמשכה מגמת הגידול של השנים האחרונות (כ-4% וכ-5% בניכוי השפעת הייסוף בשער החליפין). צמיחתו של האשראי במחצית הראשונה של 2019 נבעה בעיקר מגידול של האשראי העסקי, שצמח בשיעור חד ביחס לשנים האחרונות (כ-6.9% בניכוי השפעת הפרדת חברות כרטיסי האשראי משתי הקבוצות הבנקאיות הגדולות), ושל האשראי לדיוור, שקצב צמיחתו (כ-7.2%) עלה במקצת ביחס לשנים האחרונות (הרחבה בחלק יתיק האשראי וסיכון

האשראי). בתיק ניירות הערך נרשם גידול של כ-15%²³ (כ-20% בניכוי השפעת שע"ח, (לוח 13), ולפיכך גדל מעט שיעורו בסך המאזן, ועמד על כ-13% בסוף המחצית הראשונה (לעומת כ-12% בסוף שנת 2018, איור 16). הגידול בצד הנכסים קוּזוּ מעט על ידי ירידה בהיקף המזומנים והפיקדונות בבנק ישראל (כ-5% וכ-3% בניכוי השפעת שע"ח) וכן מירידה משמעותית בהשקעה בחברות בת בקבוצת הפועלים, עקב הפרדת חברת ישראלכרט, אשר קוּזוּה בצד ההתחייבויות על ידי ירידה בהתחייבויות בגין פעילות מופסקת.

בצד המקורות נמשכה השנה מגמת הגידול של פיקדונות הציבור (כ-3% וכ-6% בניכוי השפעת שער החליפין) על רקע עלייה בפיקדונות של הגופים המוסדיים (בעיקר פיקדונות מעל 500 מיליון ש"ח), והיא קוּזוּה בחלקה על ידי קיטון בפיקדונות מבנקים. בחינת הרכב הפיקדונות מצביעה על עלייה בהיקף הפיקדונות הקצרים לפי דרישה בעוד פיקדונות העו"ש נותרו ללא שינוי ניכר, לאחר שצמחו בשיעורים גבוהים בשנים האחרונות. בנוסף, נמשכה מגמת צבירת ההון בכל אחת מהקבוצות הבנקאיות (כ-8% ללא ניכוי השפעת שע"ח, הרחבה בחלק 'ההון').

תיק ניירות הערך של הבנקים גדל במחצית הראשונה של 2019 על רקע עלייה בהחזקות אג"ח ממשלתיות



מדדי השוק

התוצאות העסקיות של הבנקים במחצית הראשונה של השנה, ובראשן רווחיות המערכת, משתקפות גם בהמשך העלייה בשווי השוק של מניות הבנקים (איור 17). יחס שווי השוק לערך בספרים (MV/BV) של חמשת הבנקים עלה מתחילת 2019 בכ-9.6 נקודות האחוז והגיע ליחס של 1.02 (נכון ל-21 בספטמבר 2019). בחודש יולי, ארבעה בנקים אופיינו ביחס MV/BV הגבוה מ-1

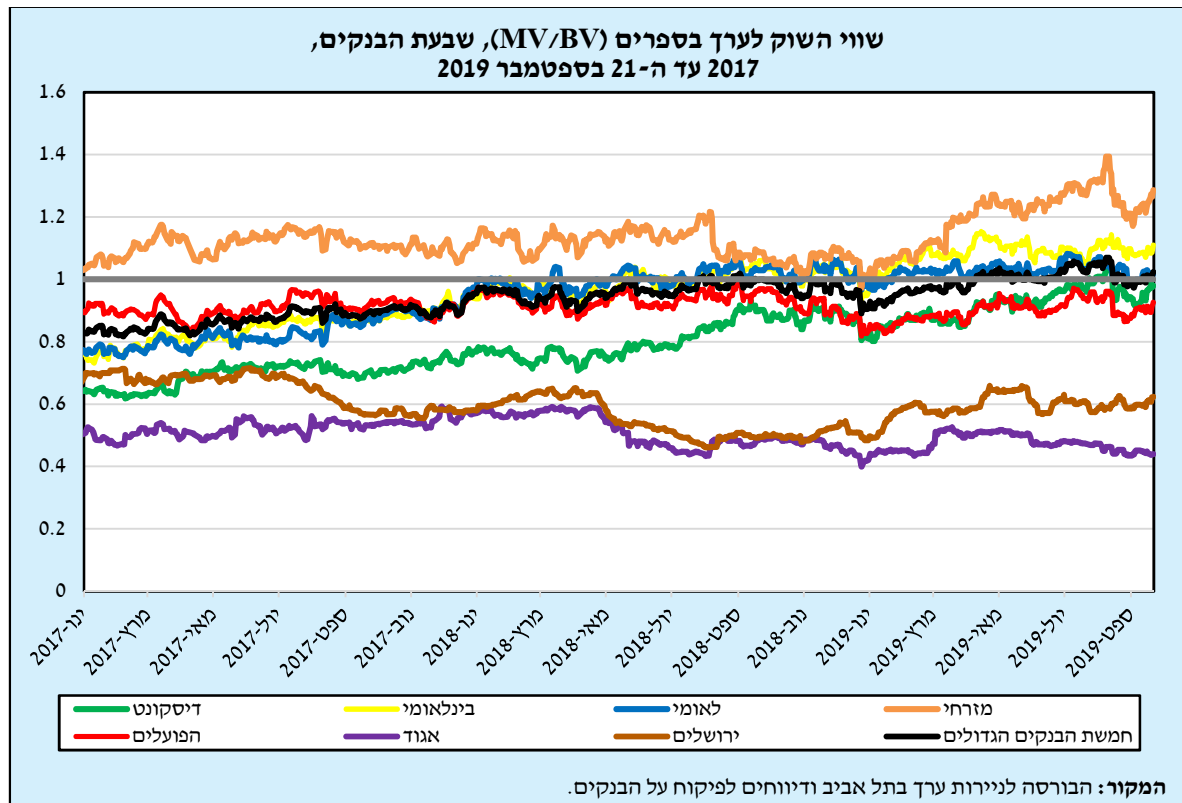
²³ הגידול נובע בעיקר מרכישה של אגרות-חוב סחירות של ממשלת ישראל ואגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית בתיק הזמין למכירה בקבוצת הפועלים.

(ובהם בנק דיסקונט שחצה את רף זה לראשונה ; איור 18). עם זאת, החל ממחצית חודש אוגוסט, נרשמו ירידות קלות בקרב כלל מניות הבנקים (איור 19) שהביאו לכך שנכון לספטמבר 2019, שלושה בנקים בלבד בעלי יחס MV/BV גבוה מ-1 (מזרחי, הבינלאומי ולאומי), ובנק דיסקונט נושק ליחס זה מצדו הנמוך. אף על פי כן, שיעור ה- MV/BV של הבנקים בישראל גבוה מאוד בהשוואה לעבר.

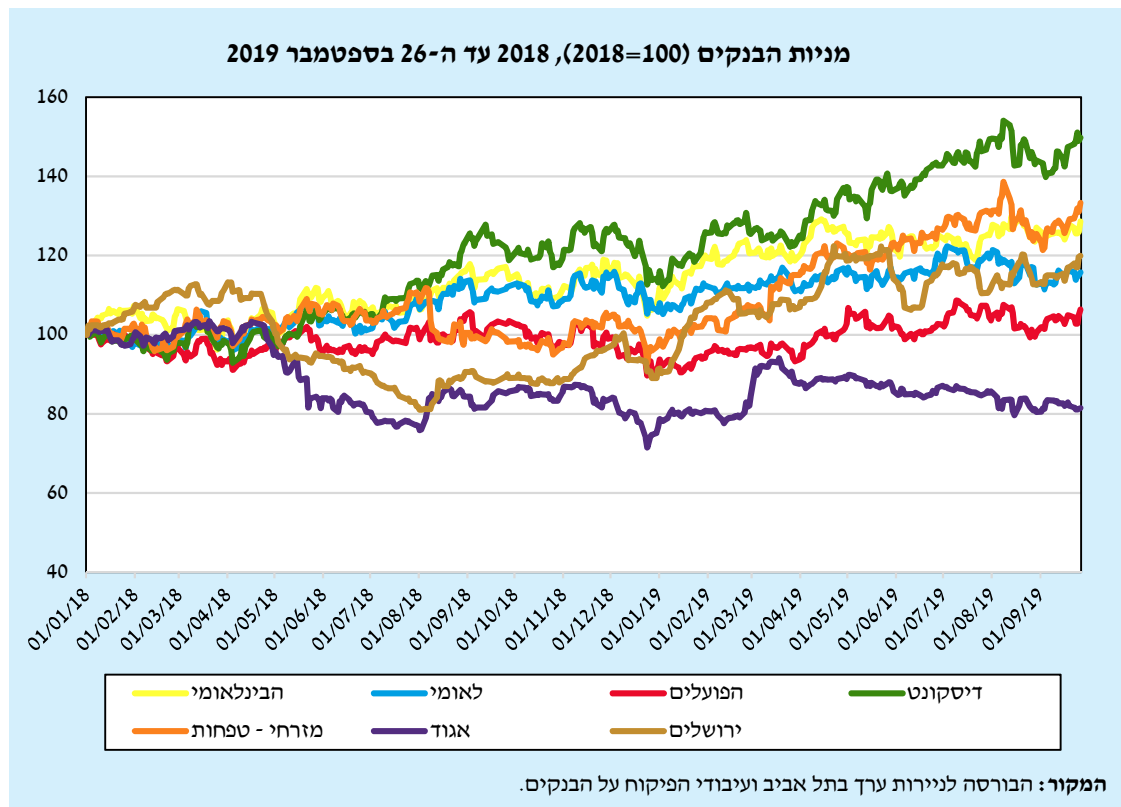
בתוך כך, מתחילת שנת 2019, ועד לסוף ספטמבר מדד מניות הבנקים עלה בכ-18%, בזמן שמדד ת"א 125 עלה בתקופה זו בכ-14%, דבר המשקף את אמון המשקיעים בבנקים בישראל נוכח רווחיותם הטובה, רמות ההון הגבוהות ואיכות תיק אשראי הטובה שלהם. עליות אלה במניות הבנקים הישראלים, משקפות ביצועי יתר בהשוואה למקביליהם בחו"ל. כך, מדדי מניות הבנקים בארה"ב עלו בתקופה זו בכ-16%, ומדדי מניות הבנקים האירופאים אף ירדו מעט בתקופה זו בכ-2% (איור 19 איור).

באשר למרווחי האג"ח הבנקאיות, במחצית הראשונה של 2019 ישנה מגמת ירידה במרווחים – בדומה למגמה שנרשמה בקרב כלל האג"ח הקונצרניות. כמו כן, מרווחי האג"ח הבנקאיות שומרים על רמה נמוכה מאוד בהשוואה למרווחי האג"ח הקונצרניות בענפים האחרים. במשק, דבר המשקף את הסיכון הנמוך שמייחסים המשקיעים לבנקים בישראל (איור 20). בתוך כך, היות ומסוף שנת 2018, תשואות האג"ח הממשלתיות הריאליות נמצאות במגמת ירידה - ואף רושמות ריביות שליליות החל מתחילת שנת 2019 - גם מדד תשואות האג"ח הריאליות הבנקאיות הגיע לתשואות שליליות לאורך השנה. הדבר הביא לכך שלראשונה, בנק ישראלי (הבנק הבינלאומי) הנפיק אג"ח בתשואה ריאלית שלילית (-0.1%). ככלל, הירידה בתשואות על האג"ח הבנקאיות הריאליות מביאה להוזלה של מקורות המימון של הבנקים, דבר אשר צפוי להגדיל את היצע האשראי מצד הבנקים.

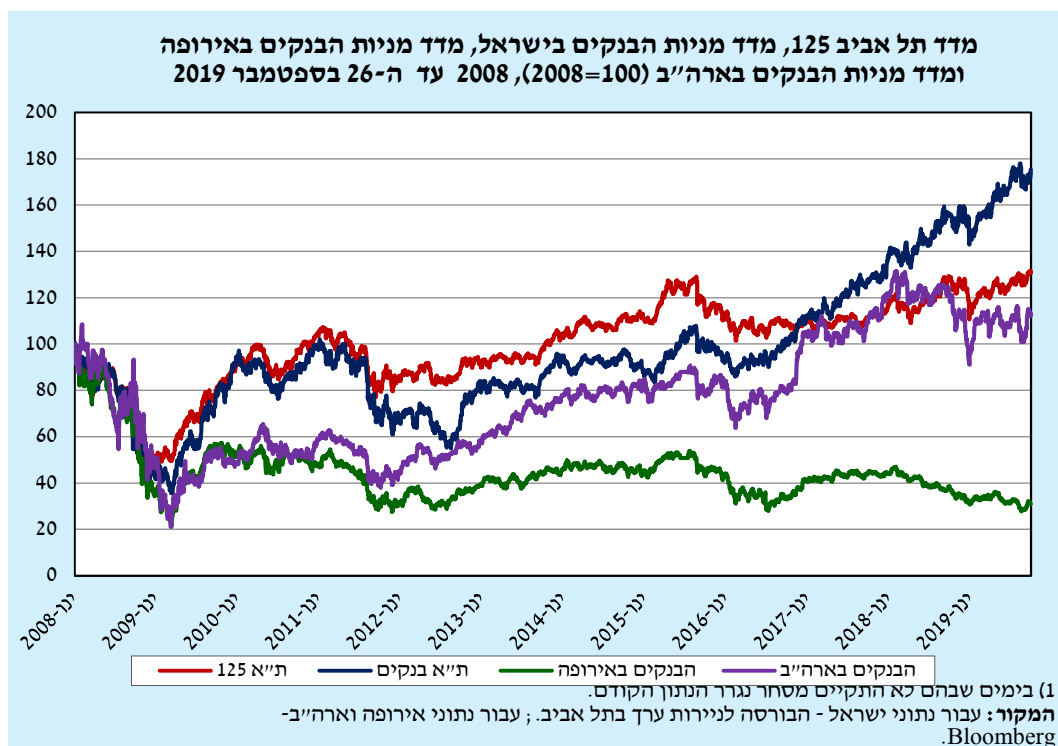
יחס שווי השוק לערך בספרים של חמשת הבנקים עלה במהלך התקופה הנסקרת
איור 17



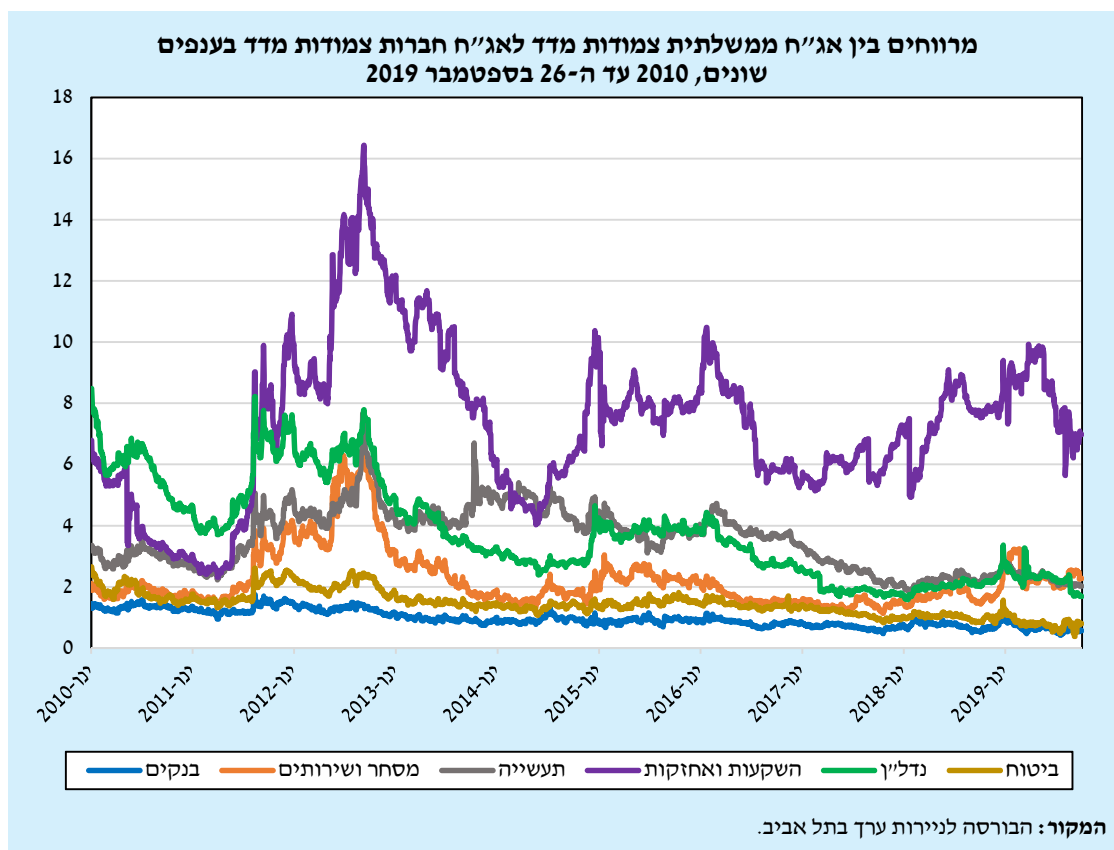
איור 18



מגמת העלייה במדדי מניות הבנקים בישראל אינה מאפיינת בהכרח את שקורה בעולם
איור 19



במחצית הראשונה של 2019 נרשמה ירידה במרווחי אגרות החוב
איור 20



תיבה 1: ניתוח הגידול בביצועי המשכנתאות בשנה האחרונה

- בשנה האחרונה חלה עלייה בביצועי המשכנתאות, שהינה המשכה של מגמה שהחלה בתחילת שנת 2018, לאחר שנתיים קודמות של ירידה בביצועי המשכנתאות החודשיים. הממוצע השנתי של הביצועים החודשיים של ההלוואות לדיור הגיע בשנת 2019 לשיא מאז שנת 2015, ועמד על כ-5.35 מיליארדי ש"ח, כאשר ביולי הנתון עמד על 6.7 מיליארד ש"ח (5.5 מיליארד ש"ח בניכוי עונתיות). הגידול בביצועי המשכנתאות מתחילת השנה הושפע בעיקר מהתפתחויות בשוק הדיור ובראשן גידול ברכישת דירות ראשונות, ובפרט דירות חדשות. למרות העלייה בביצועי המשכנתאות ועלייה קלה שחלה בגובה של ההלוואה הממוצעת ביחס לשווי הנכס (LTV), יחס האשראי לדיור לתוצר בישראל נותר נמוך בהשוואה בין-לאומית (27%) ואיכות תיק המשכנתאות של הבנקים נותרה גבוהה.
- מתחילת שנת 2018 ניכר גידול במספר העסקאות לרכישת דירות חדשות ובפרט חלקן של העסקאות לרכישת דירות חדשות מבין כלל העסקאות לרכישת דירה ראשונה גדל. גידול זה מוסבר בין היתר בעלייה בהיקפן של עסקאות במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן", שהגיעו לכדי כ-40% מסך העסקאות לרכישת דירה חדשה בדצמבר 2018. חלקם של המשקיעים בין רוכשי הדירות המשיך לרדת במתינות.
- כתמונת ראי להתפתחויות בשוק הדיור, עיקר הצמיחה בביצועי המשכנתאות מקורו בהלוואות לרכישת דירה ראשונה. כך, חלקן של ההלוואות שניתנו למטרת רכישת דירה ראשונה היו ברבעון השני של שנת 2019 כ-48.4% מסך ההלוואות שניתנו למטרת מגורים באותה תקופה, לעומת 43.9% ברבעון הראשון של שנת 2017.
- בבחינת ביצועי ההלוואות לדיור שניתנו לליווי "מחיר למשתכן", עולה כי בעוד שנרשמה עלייה מתונה בלבד בסך הביצועים, נרשמה עלייה חדה במספר ההלוואות (45% בשלושה חודשים). פער זה נובע מכך שישנו פער בין מועד חתימת החוזה במסגרת פרויקטים של "מחיר למשתכן" לבין מועד נטילת המשכנתא ותחילת התשלום, שכן, רוכש הדירה אינו נדרש לשלם את מלוא המשכנתא עם חתימת העסקה, אלא בהדרגה עם התקדמות קצב הבניה, עד לאכלוס הדירה. הדבר מרמז על כך שבשנה ובשנתיים הקרובות צפויה עלייה נוספת בביצועי המשכנתאות שנגזרים מפרויקט מחיר למשתכן, עם התקדמות הבניה של עוד דירות שהוגרלו במסגרת הפרויקט.
- במקביל לעלייה בביצועי המשכנתאות נרשמה גם עלייה בחלקן של ההלוואות בשיעורי מימון גבוהים (יחס LTV של 60% עד 75%), זאת הן על רקע חלקם העולה של לווים שרכשו דירה במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן", אשר מאופיינים בשיעורי מימון גבוהים יותר ביחס לשאר נוטלי המשכנתאות (משום שרובם זוגות צעירים), כפי שעולה מנתוני הפיקוח על הבנקים, והן על רקע ההקלה שפירסם הפיקוח על הבנקים בדרישות ההון להלוואות בשיעורי מימון אלה.
- על אף העלייה בשיעורי המימון, ממוצע שיעור המימון ביחס לשווי הנכס (LTV) עדין נמוך ועומד על 52%. ככלל, איכות תיק האשראי של הבנקים לדיור הינה טובה, כפי שעולה ממדדי סיכון נוספים ובהם גובה ההחזר ביחס להכנסה נמוך (PTI, העומד בממוצע על 26.4%), שיעורי הפסד אפסיים ועוד. איכות התיק הגבוהה היא תוצאה של שורת צעדים שנקט הפיקוח לאורך השנים שהביאו מבחינה יציבותית לשיפור תיק האשראי לדיור הנמצא במאזני הבנקים, ומבחינה צרכנית – להקטנת הרגישות של הלווים לשינויים אפשריים בסביבה הכלכלית.

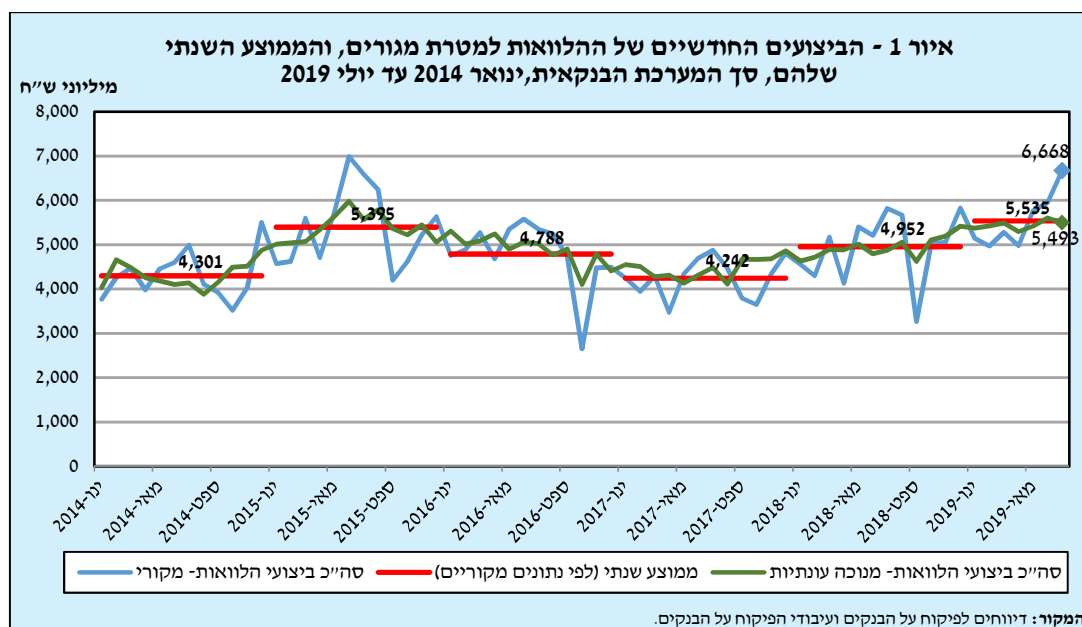
שיפור תיק המשכנתאות של הבנקים מקבל ביטוי גם במבחני קיצון הנערכים מידי שנה למערכת הבנקאית, המעידים כי הסיכון בתיק האשראי לדיור נותר נמוך בהשוואה לשאר מגזרי האשראי וכי איכותו השתפרה בשנים האחרונות.

- על אף העלייה בביקוש להלוואות לדיור, אנו רואים ירידה משמעותית בריבית על הלוואות אלו (כ-0.5 נקודות אחוז מתחילת השנה) שמקלה על נוטלי ההלוואות. ירידה זו נובעת מהירידה המשמעותית שחלה בריביות הארוכות במשק, שמשפיעות על עלות גיוס המקורות של הבנקים לטווח בינוני-ארוך.
- העלייה האמורה בביקוש למשכנתאות לוותה גם בעלייה בהיצע ההלוואות לדיור על-ידי הבנקים. כך, חלק מהבנקים הגדירו את השוק כיעד אסטרטגי לגידול, בין השאר, על רקע ההתכנסות ליחסי הון הגבוהים מדרישות ההון הרגולטוריות, תפיסת הסיכון הנמוכה בהשוואה למגזרי הפעילות האחרים, והעלייה ברווחיות המגזר (למרות הירידה בריביות).

רקע

במחצית הראשונה של השנה נרשמה עלייה חדה בביצועי²⁴ המשכנתאות שהסתכמו ביולי 2019 לכ- 6.7 מיליארד ש"ח²⁵ (5.5 מיליארד ש"ח בניכוי עונתיות), המשך ישיר לשני החודשים הקודמים – בהם היקף הביצועים עמד על כ-5.8 מיליארד ש"ח. הגידול החד בחודשים האחרונים הינו לאחר מגמת גידול בביצועי המשכנתאות שהחלה באמצע שנת 2017 המתרחשת לאחר שנתיים של ירידה. עד כה, בממוצע, היקף הביצועים החודשי של ההלוואות לדיור בשנת 2019 עומד על כ-5.35 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-4.9 מיליארד ש"ח בשנת 2018 ולכ-4.2 מיליארד ש"ח בשנת 2017 (איור 1).

שיא בביצועי המשכנתאות מאז שנת 2015

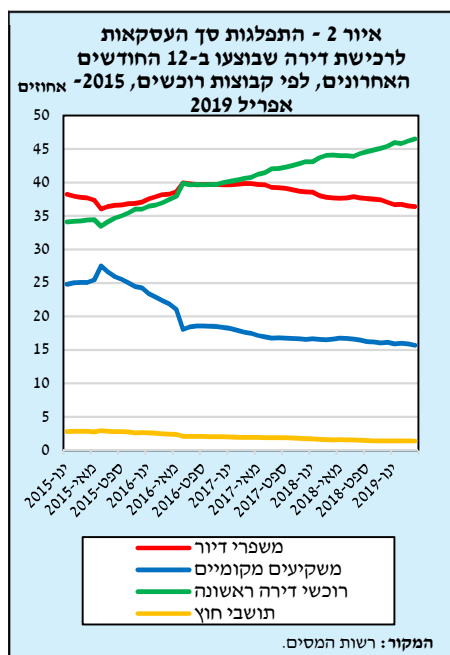


²⁴ ביצועי המשכנתאות, הינם סכום ההלוואה הניטל בפועל בתקופה המדווחת. במקביל להלוואות חדשות שמועמדות יש פירעונות של הלוואות, ולכן תיק המשכנתאות של הבנקים גדל בקצב נמוך יותר.

²⁵ חודש יולי מאופיין בביצועי משכנתאות גבוהים ביחס לשאר חודשי השנה.

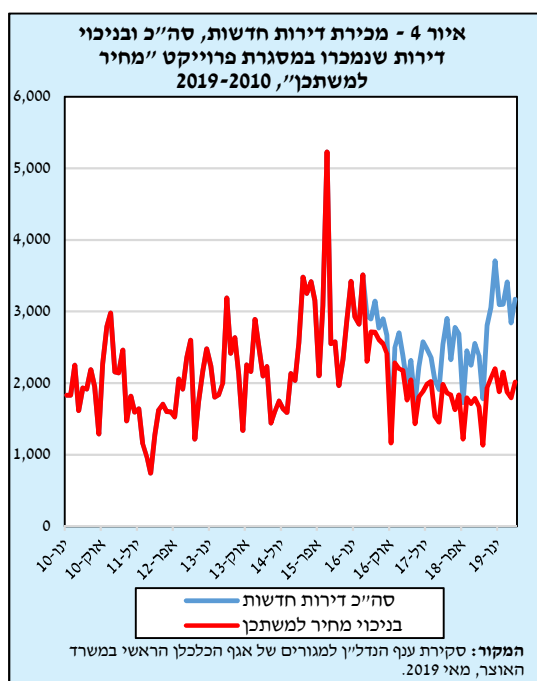
שוק הדיור

רוכשי הדירה הראשונה מהווים את עיקר העסקאות לרכישת דירה

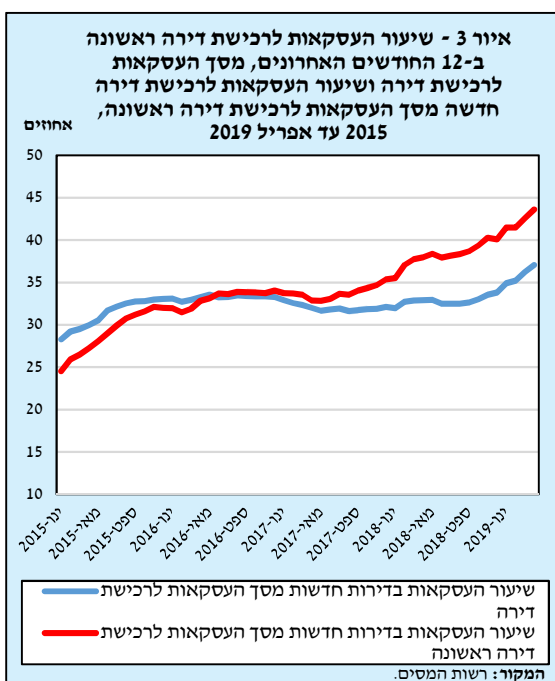


התמורות בשוק המשכנתאות מושפעות במידה רבה מההתפתחויות בשוק הדיור. בתוך כך, בשוק הדיור, אנו עדים למגמת עלייה בסך העסקאות לרכישת דירה ראשונה אשר התחזקה ברבעון השלישי של שנת 2017 (צמיחה של כ-10% בתקופה זו). מגמה זו הביאה לכך שחלקן של העסקאות לרכישת דירה ראשונה ב-12 החודשים האחרונים, מהווה כ-45% מסך העסקאות לרכישת דירה נכון למאי 2019 (איור 2). בפרט, ישנה עלייה ברכישת דירות חדשות, מבין אלו הרוכשים דירה ראשונה (איור 3). בעלייה ברכישת הדירות החדשות, בולטת האצה במספר העסקאות שבוצעו בחודשים שבין ספטמבר 2018 לדצמבר 2018 אשר מקורה בעיקר בעסקאות במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן": בסוף שנת 2018, חלקן של עסקאות מחיר למשתכן הגיע לכדי כ-40% מסך העסקאות בדירה חדשה²⁶. יש לציין כי בתחילת שנת 2019, כמות העסקאות לרכישת דירה חדשה אמנם ירדה, אך נותרה ברמה גבוהה (איור 4).

עסקאות במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן" מובילות את העלייה במכירת הדירות החדשות



עלייה בעסקאות לרכישת דירה חדשה, בפרט בקרב רוכשי הדירות הראשונות



²⁶ "סקירת ענף הנדל"ן למגורים מאי 2019", סקירה כלכלית שבועית, אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר (9 ביולי 2019). https://mof.gov.il/chiefecon/economyandresearch/doclib/skiracalalit_07072019.pdf

שוק המשכנתאות

עלייה בשיעור הצמיחה השנתי ביתרת ההלוואות

לדיוור



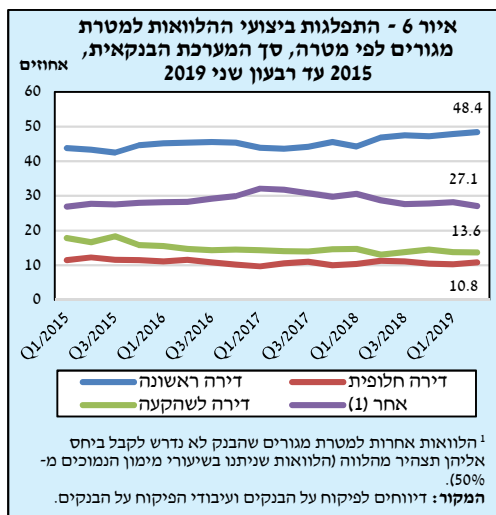
כאמור, בחודשים האחרונים אנו עדים לעלייה משמעותית בביצועי המשכנתאות, המהווה גידול של כ-8% בסך ביצועי ההלוואות למטרות מגורים ברבעון האחרון. בתוך כך יתרת האשראי למגורים גדלה בכ-7.24% מתחילת שנת 2019 (במונחים שנתיים; איור 5), זאת לצד צמצום האשראי הצרכני.

חלקן הארי של ההלוואות לדיוור ניתן למטרת רכישת דירה ראשונה, וחלק זה גדל במהלך השנה האחרונה. כך, חלקן של ההלוואות שניתנו למטרת רכישת דירה ראשונה היווה ברבעון השני של שנת 2019 כ-48.4% מסך ההלוואות שניתנו למטרת מגורים באותה תקופה, לעומת 43.9%

ברבעון הראשון של שנת 2017 (איור 6). כלומר, **עיקר הצמיחה בביצועי ההלוואות לדיוור מקורה בהלוואות לרכישת דירה ראשונה**. כמו כן, כרבע מההלוואות לרכישת דירה ראשונה, הינן הלוואות שניתנו לרוכשי דירות "מחיר למשתכן" (ובכך מהוות 12% מסך ההלוואות שניתנו למטרת מגורים).

עיקר הגידול בביצועי ההלוואות למטרת מגורים

מקורו בעלייה בהלוואות למטרת דירה ראשונה



מגמה זו של עלייה בביצועי המשכנתאות נובעת בין היתר מהמגמות האחרונות אשר נצפו בשוק הדיוור, כפי שתואר לעיל, ובפרט, חלקן העולה של העסקאות למטרת דירה ראשונה מתחילת שנת 2018.

באשר לעסקאות במסגרת פרויקט "מחיר למשתכן" – סך ביצועי הלוואות אלו צמחו ברבעון האחרון בקצב מעט נמוך משל כלל תיק ההלוואות למטרת מגורים, אך בבחינת כמות העסקאות אשר בוצעו במסגרת פרויקט זה, ניכרת עלייה משמעותית – סך העסקאות החודשיות בסוף הרבעון הנוכחי, גדלו ב-45% לעומת סוף הרבעון הקודם.

פער זה, בין העלייה המשמעותית במספר ההלוואות לבין העלייה המתונה בסך הביצועים של ההלוואות במסגרת "מחיר למשתכן", מקורו בתנאי התוכנית שהגדירה מועדי תשלום קבועים כפונקציה של קצב התקדמות הפרויקט, בדומה לעסקאות רכישת דירות חדשות, ולכן, ביצועי ההלוואה תלויים בקצב התקדמות הבניה²⁷. כתוצאה מכך, סביר כי איננו רואים את מלוא סכום ההלוואות הצפויות עבור אותן הלוואות, אלא רק את הביצועים שנעשו עד כה. עובדה זו, יחד עם

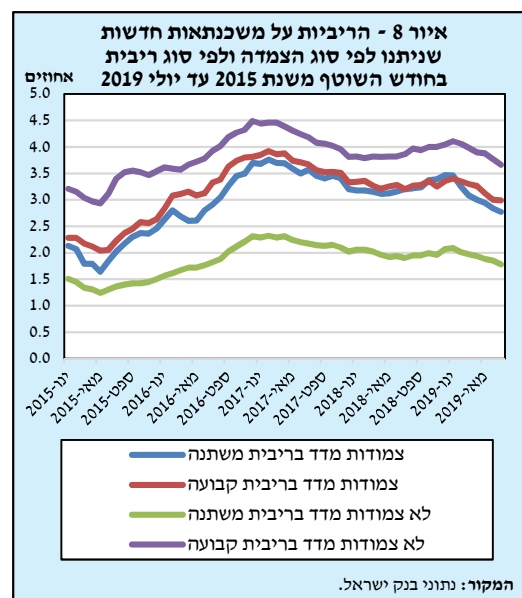
²⁷ בעת חתימת העסקה, רוכש הנכס משלם רק סכום חלקי, אשר לרוב משולם דרך ההון העצמי של אותו רוכש. עם התקדמות הבניה, ולקראת האכלוס, הרוכש מוסיף בביצוע תשלומים נוספים, ובשלבם אלו מתחילים הרוכשים ליטול בפועל את ההלוואה לדיוור מהבנק.

העובדה כי גם בשוק החופשי כמות העסקאות לרכישת דירות חדשות עלתה משמעותית, מרמזת כי איננו רואים עוד את מלוא הגידול בביצועי המשכנתאות בגין עסקאות אלה, והעלייה בביצועים צפויה להמשך.

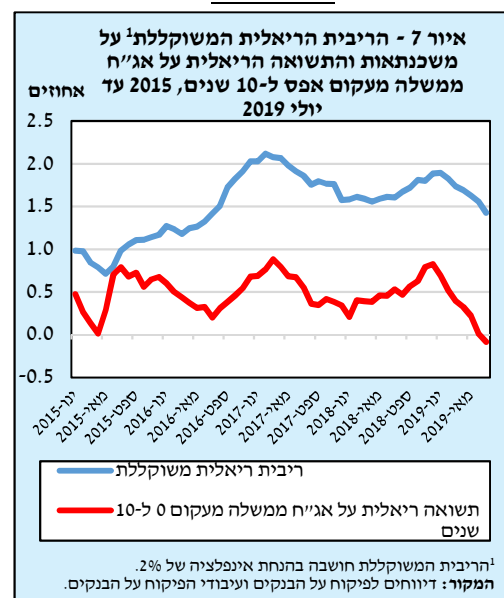
ריבית ההלוואות לציבור

על אף העלייה המשמעותית בביקוש להלוואות לדיור, אנו רואים ירידה בריבית על הלוואות אלו, דבר המעיד על עלייה בהיצע. כך, מתחילת 2019 ישנה ירידה של כ-0.5 נקודות אחוז בריבית המשוקללת על משכנתאות (נכון ליוני 2019, איור 7), ירידה זו ניכרת על פני כל מסלולי הריביות (איור 8) והיא נובעת מהירידה בעלות גיוס המקורות לטווח בינוני-ארוך, בהובלת הירידה בתשואה על האג"ח הממשלתיות הארוכות (שירדו בכ-0.8 נקודות אחוז מתחילת שנת 2019)²⁸. על אף הירידה בריבית על המשכנתאות, הרווחיות ממגזר האשראי לדיור מוסיפה לעלות²⁹, כפי שעולה ממרווח הפעילות מממן אשראי (1.15% ברבעון הראשון של 2019 לעומת 1.11% בסוף שנת 2018).

הירידה ניכרת בכל מסלולי הריבית



מתחילת 2019 חלה ירידה חדה בריבית על המשכנתאות

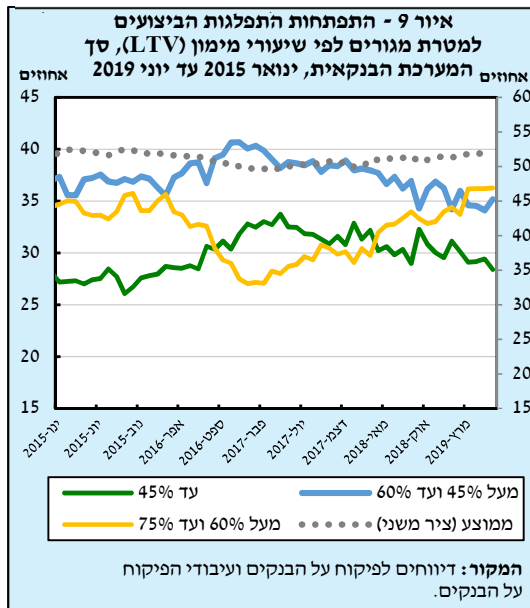


²⁸ הירידה בתשואות האג"ח הממשלתיות הארוכות אינה מתומסרת במלואה לירידה בריבית המשוקללת על המשכנתאות, וזאת, בין היתר, משום שאגרות החוב הארוכות אינן מהוות את כלל מקורות המימון של הבנקים.

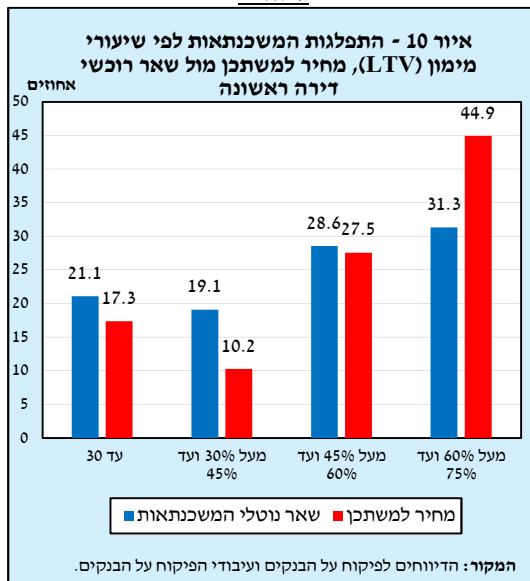
²⁹ אם כי, ייתכן והעלייה במרווחי האשראי נובעת מעלייה מסוימת בסיכון תיק האשראי לדיור, בין השאר על רקע העלייה בשיעורי המינוף.

איכות תיק האשראי

עלייה בחלקן של ההלוואות בשיעורי מימון גבוהים המושפעת מלווי מחיר למשתכן.



לווי "מחיר למשתכן" מאופיינים בשיעורי מימון גבוהים



הביצועים החדשים מאופיינים בעלייה בחלקן של ההלוואות בשיעורי מימון גבוהים (60%-75%), מגמה זו הביאה לכך שכ-35% מההלוואות לדיוור שניתנו בחודשים האחרונים הן בשיעורי מימון גבוהים (איור 9), בהשוואה ל-27% בלבד בראשית 2017. עלייה זו משתקפת בירידה בחלקן של ההלוואות בשיעורי המימון הבינוניים (45%-60%), דבר שיכול להצביע על כך שבעבר לוויים בעלי מאפיינים דומים לא יכלו ליטול משכנתא בשיעורי מינוף מקסימאליים.

עלייה זו מוסברת על ידי מספר גורמים. ראשית, תמהיל הלוויים השתנה בתקופה זו: **חלקם של לווי "מחיר למשתכן" בסך ההלוואות גדל**. לוויים אלו, הם בעלי מאפיינים מעט שונים בהשוואה לשאר נוטלי המשכנתאות לרכישת דירה ראשונה, נוכח היותם לרוב זוגות צעירים במעמד הביניים. בפרט, **חלקן של ההלוואות בשיעורי מימון גבוהים בקרב הלוואות "מחיר למשתכן" גבוה משמעותית (איור 10)**. כמו כן, **סכום ההלוואה הממוצע של לווי "מחיר למשתכן" גבוה משל שאר נוטלי ההלוואות לדירה ראשונה (כ-864 אלפי ש"ח בקרב לווי "מחיר למשתכן" לעומת כ-747 אלפי ש"ח מנוטלי ההלוואה לרכישת דירה ראשונה) – בזמן ששווי הנכס המשועבד נמוך יותר בקרב לווי "מחיר למשתכן" (כ-1.4 מיליוני ש"ח בקרב לווי "מחיר למשתכן" לעומת כ-1.6 מיליוני ש"ח בקרב נוטלי ההלוואה לרכישת דירה ראשונה)**. במקביל, ההקלה בדבר שקלול נכסי

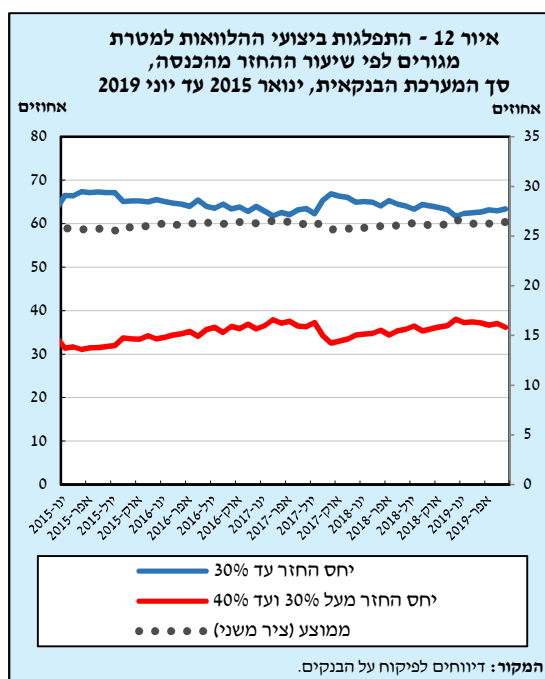
הסיכון בגין משכנתאות אשר פורסמה בתחילת שנת 2017, הביאה לכך שעלות הקצאת ההון לאשראי בשיעורי מימון גבוהים ירדה, ובכך, הגדילה את היצע האשראי לדיוור בשיעורי מימון גבוהים במקביל. על אף העלייה בחלקן של ההלוואות בשיעורי מימון גבוהים, שיעור המימון הממוצע הינו 52%, רמה לא גבוהה.

ירידה בחלקו של האשראי הצרכני בסך האשראי לציבור בישראל



בתמהיל תיק האשראי של הבנק- איכותו עלתה (איור 11). עם זאת, בהינתן העלייה הן בתיק האשראי לדיוור והן באשראי לענף הבינוי, הרי שנוכח החשיפה המשמעותית לשני ענפים אלו (כ- 51% מתיק האשראי לציבור בישראל הוא אשראי לענף הדיוור או לענף הבינוי והנדל"ן), כמו גם המתאם הגבוה ביניהם, אזי שחשיפה זו ממשיכה להוות מקור סיכון לא מבוטל לבנקים.

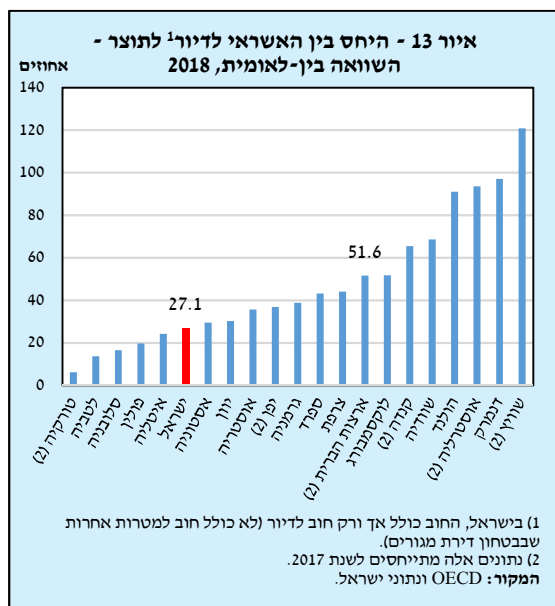
מדדים נוספים לאיכות תיק האשראי לדיוור, משקפים איכות תיק טובה. שיעור ההחזר מההכנסה



העלייה בשיעורי המימון על המשכנתאות עשויה להעיד על עלייה מסויימת בסיכון תיק האשראי לדיוור, נוכח העלייה בשיעורי המימון. עם זאת, **ייתכן שאותה עלייה משקפת בפועל ירידה בסיכון האשראי של משקי הבית, שכן, אפשר שהעלייה בשיעורי המימון באה על חשבון צמצומן של הלוואות הצרכניות הנלקחות בכדי להשלים את ההון העצמי הנלקח לשם נטילת המשכנתא.** ככלל, מתחילת שנת 2018, ניכר צמצום משמעותי בחלקו של האשראי הצרכני- אשר שיעורי ההפסד בו גבוהים ביחס לשאר ענפי האשראי, ובעיקר בהשוואה לשיעורי ההפסד באשראי לדיוור; לצד גידול קל בחלקו של האשראי לדיוור ועלייה בחלקו של האשראי העסקי (בעיקר באשראי לענף הבינוי). כך, רק כתוצאה מהשינוי

(PTI), המהווה משתנה מרכזי בהערכת ההסתברות של לווה לחדלות פירעון, נותר יציב ועומד על רמה נמוכה של כ-26.4% (איור 12), התקופה לפירעון נותרה יציבה (כ-22 שנים), ושיעור החוב לדיוור ביחס לתוצר נותר נמוך בהשוואה בין-לאומית (איור 13). שיעור האשראי בפיגור של מעל 90 יום עלה במעט ברבעון האחרון (יוני 2019), אך נשאר כמעט אפסי (בחדש יוני, עמד שיעור האשראי בפיגור מעל 90 יום מסך האשראי לדיוור על שיעור של כ-0.013% לעומת 0.009% בסוף שנת 2017). עם זאת, חשוב לציין כי שיעור האשראי בפיגור של מעל 90 יום, הוא מדד סיכון עבור ביצועי עבר, ולא ניתן ללמוד ממנו אודות איכות הביצועים החדשים בתיק.

**שיעור האשראי לדיור ביחס לתוצר נמוך בישראל
בהשוואה בין-לאומית**



איכות התיק הטובה של האשראי לדיור, היא תולדה של שורה של צעדים שנקט הפיקוח לאורך השנים שהביאו מבחינה יציבותית לשיפור תיק האשראי לדיור הנמצא במאזן הבנקים, ומבחינה צרכנית – להקטנת הרגישות של הלווים לשינויים אפשריים בסביבה הכלכלית. צעדים אלו כוללים צעדים שהובילו לירידה בשיעור ההחזר ביחס להכנסה, ה-PTI (payment to income), ובפרט לכך ששיעור נוטלי ההלוואות בשיעורי החזר הגבוהים מ-40% מההכנסה הוא אפסי; הגבלת שיעור המימון המקסימלי לדירה ראשונה לכדי שיעור של 75%; הגבלת התקופה לפירעון סופי ל-30 שנים; הקטנת רגישות הציבור לשינויים בריבית המשק על ידי הגבלת חלקה של

ההלוואה בריבית משתנה לשליש מסך ההלוואה ועוד. שורת צעדים אלה הוכיחו עצמם גם במבחני קיצון הנערכים מידי שנה למערכת הבנקאית, המעידים כי הסיכון בתיק האשראי לדיור נותר נמוך ביחס לשאר מגזרי האשראי, וכי איכותו אף השתפרה בשנים האחרונות³⁰.

מלבד מכלול צעדים אלה, גם המערכת לשיתוף נתוני אשראי, שהחלה לפעול לאחרונה בבנק ישראל, צפויה לתרום לאיכות תיק האשראי לדיור, באמצעות שיפור יכולות החיתום של הבנקים במעמד מתן ההלוואה.

בתוך כך, נוכח איכות האשראי הטובה בתיק לדיור והרווחיות העולה במגזר זה, ועל רקע ההתכנסות ליחסי הון הגבוהים מדרישות ההון המזעריות, חלק מהבנקים הגדירו את השוק כיעד אסטרטגי לגידול, דבר שתורם לגידול בהיצע ההלוואות לדיור מצד הבנקים.

³⁰ להרחבה על תוצאות מבחן הקיצון בדיור שנערך בשנת 2018 ראו תיבה א'-2 בסקירת המפקחת על הבנקים לשנת 2018.

תיבה 2: סקירת אירועי סייבר בעולם כהמחשה לסיכון

להלן נסקור מספר דוגמאות של אירועי סייבר שהתרחשו ברחבי העולם במחצית הראשונה של שנת 2019. מאירועים אלו ניתן ללמוד על סוגי הסיכונים, המאפיינים שלהם והשלכותיהם.

• אירועי דלף מידע בעולם

- 0 **אירוע דלף מידע Capital One (יולי 2019) - אירוע דלף המידע ב-Capital One**
(הבנק העשירי בגודלו בארה"ב) ארע בשירות AWS S3 (של Amazon) בשל "קונפיגורציה שגויה". על אף שאירועים מסוג זה התרחשו בשנים האחרונות מספר פעמים, הפעם הזו הינה שונה וזאת בשל מתווה התקיפה (ביצוע התקיפה, השגת המידע, שליפת הנתונים משרתי אמזון והפעלת שיטות לטשטוש ראיות). מהמידע שפורסם עולה כי התקיפה בוצעה ע"י עובדת לשעבר של אמזון, שהצליחה לגשת לשרתים הרלוונטיים ולגנוב את המידע. **המידע שדלף כלל מידע רגיש, לרבות מידע פיננסי, על כ-100 מיליון אזרחי ארה"ב וכ-6 מיליון אזרחים קנדים.** המתקפה התרחשה במרץ 2019 (וכללה גם תקיפה של עשרות ארגונים נוספים) ונחשפה ביולי 2019 כאשר נמצאו ברשת נתונים על לקוחות Capital One.
- 0 **אירוע #1 Collection - ינואר 2019** חוקר אבטחה איתר מאגר מידע עצום, בו כ-773 מיליון כתובות מייל וסיסמאות של משתמשים מרחבי העולם. המידע התגלה באתר שירות אחסון ענן המבוסס בניו-זילנד. יוצרי המאגר, שזהותם לא ידועה, כינו אותו בשם #1 Collection. המאגר היה זמין בפורומים שונים ברשת האפלה. השילוב הקיים של הסיסמאות וכתובות המייל מספק מאגר שניתן להשתמש בו כדי לחדור לשירותים מקוונים שונים ולנצל את הגישה לשלל פעולות: מאיסוף מידע ועד התחזות, גניבת כסף וסחיטה. בהמשך השנה התגלה כי מדובר בחלק ראשון מחשיפה הרבה יותר גדולה של נתונים שחולק לשבעה חלקים והופץ.
- 0 **אירוע דלף מידע של כמחצית מתושבי דלהי - פברואר 2019** - נתונים אישיים של כחצי מיליון מתושבי העיר דלהי נחשפו ברשת בעקבות בסיס נתונים שנשאר חשוף לרשת ללא סיסמא. מדובר במידע רגיש הכולל נתוני זיהוי אישיים.
- 0 **אירוע חשיפת מידע של חצי מיליארד משתמשי FaceBook - אפריל 2019** - חוקרי אבטחה גילו מידע של יותר מחצי מיליארד משתמשי פייסבוק, שנאסף על ידי חברת צד ג', אוחסן באופן לא מוצפן על שרתים של אמזון והיה נגיש לכל. המאגר שנחשף נאסף על ידי חברת מדיה מקסיקנית Cultura Colectiva וכלל פרטים כמו שמות משתמש, תגובות ולייקים. המידע הוצא מפייסבוק בתקופה שלפני פרשת קיימברידג' אנליטיקה, כשהחברה עוד סיפקה למפתחים גישה רחבה למידע משתמשים. בעקבות הפרשה פייסבוק הגבילה משמעותית את המידע שמפתחים חיצוניים יכולים לגשת אליו.
- 0 **אירוע חשיפת מידע של 60 מיליון משתמשי LinkedIn - אפריל 2019** - נחשפו 8 בסיסי נתונים של קרוב ל-60 מיליון משתמשי LinkedIn. מדובר במידע שאוחסן אצל ספק צד ג' שביצע אגרגציה למספר מקורות מידע וביניהם LinkedIn.
- 0 **אירוע פריצה ליצרני אנטי וירוס - מאי 2019** - על פי פרסומים קבוצת תקיפה רוסית, הצליחה לפרוץ לרשתות של יצרני האנטי וירוס מקאפי, טרנד מיקרו וסימנטק.

הקבוצה גנבה 30 TB של נתונים שהוצעו למכירה, כולל קוד המקור של מנועי האנטי וירוס של החברות שנתקפו.

0 **אירוע American Medical Collection Agency - יוני 2019** – אתר התשלומים האמריקאי AMCA נפרץ, ונתונים רגישים של 20 מיליון לקוחות נחשפו. בעקבות האירוע החברה הגישה בקשה לפשיטת רגל.

• **פישיונג**

0 **קמפיין פישיונג גלובלי בשם "קנגורו חכם"** – הקמפיין כלל תקיפת לקוחות של ארגונים פיננסיים בישראל ובעולם. התוקפים הצליחו לעקוף את מנגנון ההזדהות החזקה של הלקוח באמצעות SMS. ככל הנראה מדובר בקבוצה פשיעה מזרח אירופאית. קמפיין התקיפה היה נפוץ בישראל באפריל ובהמשך הפך לגלובלי והתרחב בין היתר ל - Paypal, VodaPhone ו- ScotiaBank.

0 **הונאות באמצעות התחזות לבכירים (BEC)** - בחודשים האחרונים נעשה שימוש בתוכנות התחזות המשתמשות בבינה מלאכותית להתחזות לבכיר בארגון או לבכיר אצל ספק צד ג' לצורך ביצוע עסקאות פיננסיות. הנזקים מסוגים כאלו של הונאות נאמדים במיליוני יורו (ברמה עולמית). לאחרונה רואים גידול באירועים מסוג זה ובמורכבותם.

מודדים מרכזיים של מערכת הבנקאות, דצמבר 2001 עד יוני 2019

פעל התוצאות									
הממוצע בין									
אג'יט הבנקים									
לאג'יט									
הממשליות ²									
(נקודות אחת)									
יחס עוד									
רשוק לעד									
בספרים ¹									
(MV/BV)									
התוצאה להון	יחס	יחס ההון	יחס ההון	יחס האשראי ⁶	יחס כיסוי – הנוכיות – ⁷ LCR	יחס ההוצאה	שיעור השינוי של האשראי	שיעור השינוי של האשראי	יחס עוד
ROE – ⁶	יחס המינוף ^{10,6}	העצמי בסך הנכסים ⁶	העצמי רובד ^{9,6} 1	יחס האשראי ⁶ לפעילות ⁸	הנוכיות – ⁷ LCR	אשראי לסך האשראי לפעילות ^{5,6}	המחזור לפעילות ^{5,6}	יחס האשראי ^{4,3} לתוצר (מחזורים)	רשוק לעד
(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	(מחזורים)	בספרים ¹
5.6	4.9	4.9	7.9	0.81	125	0.24	17.9	109.3	0.91
2.5	4.9	4.9	7.9	0.83	125	0.24	-1.1	104.6	0.8
8.3	5.3	5.3	8.2	0.82	135	0.09	-1.7	102.8	0.7
12.4	5.5	5.5	8.7	0.80	125	0.13	0.1	98.5	0.7
14.5	5.4	5.4	8.7	0.82	125	0.13	6.7	99.7	0.7
17.3	5.9	5.9	8.7	0.80	125	0.13	2.0	94.6	0.6
15.6	6.1	6.1	8.7	0.85	128	0.21	7.7	94.6	0.9
0.3	5.7	5.7	7.9	0.90	125	0.24	10.3	98.8	2.0
8.8	6.3	6.3	8.2	0.86	125	0.24	-1.4	93.0	1.6
9.8	6.7	6.7	8.2	0.91	125	0.24	7.2	92.6	1.0
10.2	6.2	6.2	8.0	0.89	125	0.13	3.7	89.7	1.3
7.9	6.6	6.6	8.7	0.87	125	0.13	2.1	86.4	1.0
8.8	6.7	6.7	9.3	0.87	128	0.21	1.1	82.0	0.9
7.3	6.7	6.7	9.2	0.84	125	0.13	3.2	80.7	0.9
9.1	6.4	6.4	9.6	0.83	111	0.12	5.1	80.6	0.9
8.3	6.6	6.6	10.7	0.80	135	0.09	2.6	78.6	0.7
8.8	6.7	6.7	10.9	0.80	125	0.13	3.2	78.2	0.6
8.5	6.8	6.8	10.8	0.83	128	0.21	6.2	79.4	0.9
10.7	7.0	7.6	11.3	0.83	125	0.24	4.0	78.8	0.6

לוח 1

- 1) בחישוב היחס MV/BV הערך בספרים (BV) של חמשת הבנקים הגדולים מחושב בממוצע של רבעון אחרי שיווי השוק (MV). החל מדצמבר 2014 הערך בספרים כולל חשפנות וזכויות עובדים תעליות חובת
- 2) הממוצע לחודש דצמבר של אותה שנה.
- 3) נמדד ביחס לאשראי ברוטו.
- 4) נמדד ביחס לסך המערכת הבנקאית.
- 5) נמדד ביחס לאשראי לפעילות נטו, מדצמבר 2011 – האשראי לפעילות ברוטו.
- 6) היחס ביחס לחמש הקבוצות הבנקאיות.
- 7) היחס מחושב על בסיס מאוחד ויקורות לסוף תקופת.
- 8) נמדד ביחס לאשראי נטו.
- 9) עד-ה-31.12.2013 הונהגו התאגידים הבנקאיים את יחס הון הליבה, בהתאם לכללי נאול II. והחל מה-1.1.2014 הם מפגינים את יחס ההון העצמי רובד 1, בהתאם לכללי נאול III.
- 10) מחושב ביחסים שבין ההון רובד 1 לסך החשפנות, בהתאם לכללי נאול III.
- 11) מחושב בהתאם לכללי נאול III, עד פי הוראות המעבר.
- 12) מחושב בהתאם לכללי נאול III, עד פי הוראות המעבר.

המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הבנקאית, הנוסחה לניקוח עדכנית נבנת, ישראל, דוחות סטטיים לענפה, דיווחים לפיקוח על הבנקים ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

טעיפים עיקריים מזרח הרוח וההפסד המאוחד של חמש הקבוצות הבנקאיות, יוני, 2018, דצמבר 2018 ויוני 2019

(מיליוני ש"ח, במחירים שוטפים)

דיסקונט				הפעלים				לאומי			
שיעור השינוי באחוזים, יוני-19 לעומת יוני-18				שיעור השינוי באחוזים, יוני-19 לעומת יוני-18				שיעור השינוי באחוזים, יוני-19 לעומת יוני-18			
19-י	18-י	18-צמ	19-י	18-י	18-צמ	19-י	18-י	18-צמ	19-י	18-י	18-צמ
15.7	3,956	3,419	7,053	13.0	6,555	5,802	11,672	11.2	6,235	5,609	11,346
29.7	940	725	1,527	28.1	1,812	1,414	2,766	38.7	1,649	1,189	2,456
12.0	3,016	2,694	5,526	8.1	4,743	4,388	8,906	3.8	4,586	4,420	8,890
14.9	277	241	540	43.8	440	306	613	132.8	270	116	519
11.7	2,739	2,453	4,986	5.4	4,303	4,082	8,293	0.3	4,316	4,304	8,371
11.9	1,850	1,654	3,494	-18.0	1,891	2,306	4,868	22.7	2,749	2,241	4,871
61.4	402	249	586	-56.7	255	589	1,445	612.9	998	140	682
800.0	81	9	107	228.9	250	76	403	309.8	504	123	479
2.5	83	81	108	-45.9	53	98	180		97	-1	-35
	-556	774	1,265		-903	1,491	2,324		-867	1,584	2,484
	787	-621	-900		854	-1,134	-1,518		1,262	-1,566	-2,246
3.6	1,439	1,389	2,851	-4.9	1,589	1,670	3,318	-20.5	1,626	2,045	4,121
5.2	3,100	2,948	6,148	-3.3	3,869	3,999	8,960	-5.2	3,896	4,109	8,337
2.9	1,704	1,656	3,385	-2.1	2,061	2,106	4,097	-1.4	2,261	2,293	4,544
28.5	1,489	1,159	2,332	-2.7	2,335	2,389	4,201	30.1	3,169	2,436	4,905
32.0	524	397	789	-14.2	890	1,037	2,009	43.0	1,120	783	1,619
26.6	965	762	1,543	6.1	1,435	1,352	2,192	24.0	2,049	1,853	3,286
28.0	950	742	1,505	9.3	1,692	1,548	2,595	23.4	2,015	1,633	3,257
11.10	9.60	9.30	9.01	8.74	7.06	11.40	9.90	9.50	(אחוזים)	(אחוזים)	
0.79	1.39	1.26	0.74	1.37	1.13	0.87	1.45	1.41			

החשאה הוללת לחון, לאחר מסי (ROE) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

החשאה הוללת לנסים (ROA) (אחוזים)

לוח 3

השפעת הכמות¹ והשפעת המחיר² על הכנסות והוצאות הריבית,
ישראל וחו"ל (שינוי לעומת תקופה מקבילה אשתקד)
חמש הקבוצות הבנקאיות, יוני 2018 עד יוני 2019 (מיליוני ש"ח)

יוני 2019									
ה שפעת הכמות			ה שפעתה מחיר			שינוי נטו			
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת	ה שפעת
ה שפעת									

- השפעת הכמות מוחשבת כמכפלה של השינוי ביתרה המאזינת (התקופה הנכסית לעומת אשתקד) במחיר בתקופה הנכסית, מוחלקת באילן.
- השפעת המחיר מוחשבת כמכפלה של השינוי במחיר (התקופה הנכסית לעומת אשתקד) ביתרה המאזינת בתקופה המקבילה אשתקד, מוחלקת באילן.

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים

לוח 4

היתרות הממוצעות, שיעורי הכנסות והוצאות הריבית ופער הריבית בגין הנכסים וההתחייבויות, חמש הקבוצות הבנקאיות, יוני 2018 עד יוני 2019 (מיליוני ש"ח, אחוזים במונחים שנתיים)

יוני 2019									
ההתחייבויות					הכנסים				
פער הריבית	שיעור ההתפאה	הוצאות המימון	היתרה השטית הממוצעת (מיליוני ש"ח)		היתרה השטית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	הכנסות המימון	שיעור ההכנסה		
3.16	-0.99	-4,219	857,528	פיק דוסיס הציבור	988,047	20,306	4.15		אשראי לציבור
1.06	-0.82	-1,978	15,626	פיק דוסיס מבנקים	22,195	207	1.88		פיק דוסיס מבנקים
-1.90	-2.36	-64	597	פיק דוסיס מבנקים מרכזיים	189,687	431	0.46		פיק דוסיס מבנקים מרכזיים
-2.63	-4.39	-1,978	91,160	אג"ח	197,384	1,728	1.76		אג"ח
0.42	-1.72	-32	3,698	התחייבויות אחרות ¹	12,681	135	2.14		נכסים אחרים ¹
1.95	-1.31	-6,300	968,609	סך ההתחייבויות נוטאות הריבית	1,409,994	22,807	3.26		סך הנכסים נוטאי הריבית
									התפאה סך על נכסים נוטאי ריבית וזמן דוח
						16,507	2.36		הפיננס ²
יוני 2018									
ההתחייבויות					הכנסים				
פער הריבית	שיעור ההתפאה	הוצאות המימון	היתרה השטית הממוצעת (מיליוני ש"ח)		היתרה השטית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	הכנסות המימון	שיעור ההכנסה		
3.24	-0.74	-3,055	821,899	פיק דוסיס הציבור	936,204	18,458	3.98		אשראי לציבור
0.66	-0.73	-1,694	15,593	פיק דוסיס מבנקים	20,965	145	1.39		פיק דוסיס מבנקים
-0.68	-0.88	-57	229	פיק דוסיס מבנקים מרכזיים	196,428	202	0.20		פיק דוסיס מבנקים מרכזיים
-2.67	-3.97	-1,694	86,161	אג"ח	190,986	1,234	1.30		אג"ח
-0.25	-2.23	-57	5,093	התחייבויות אחרות ¹	10,168	100	1.98		נכסים אחרים ¹
1.95	-1.05	-4,864	928,975	סך ההתחייבויות נוטאות הריבית	1,354,751	20,139	3.00		סך הנכסים נוטאי הריבית
									התפאה סך על נכסים נוטאי ריבית וזמן דוח
						15,275	2.27		הפיננס ²
דצמבר 2018									
ההתחייבויות					הכנסים				
פער הריבית	שיעור ההתפאה	הוצאות המימון	היתרה השטית הממוצעת (מיליוני ש"ח)		היתרה השטית הממוצעת (מיליוני ש"ח)	הכנסות המימון	שיעור ההכנסה		
3.12	-0.77	-6,372	823,885	פיק דוסיס הציבור	953,103	37,063	3.89		אשראי לציבור
0.62	-0.71	-119	16,826	פיק דוסיס מבנקים	20,830	277	1.33		פיק דוסיס מבנקים
-2.13	-2.37	-10	423	פיק דוסיס מבנקים מרכזיים	192,091	465	0.24		פיק דוסיס מבנקים מרכזיים
-2.06	-3.49	-3,069	87,931	אג"ח	190,430	2,724	1.43		אג"ח
-0.79	-2.74	-136	4,965	התחייבויות אחרות ¹	11,244	219	1.95		נכסים אחרים ¹
1.96	-1.02	-9,706	934,030	סך ההתחייבויות נוטאות הריבית	1,367,698	40,748	2.98		סך הנכסים נוטאי הריבית
									התפאה סך על נכסים נוטאי ריבית וזמן דוח
						31,042	2.27		הפיננס ²

1. ההתחייבויות והנכסים האחרים כללים בין השאר גם אשראי למטלות ופיקדונות שלא פונו דרך שירותי אג"ח, מנאלי סיסטם מסחר.

2. המנאלי הפיננס הוא החשבון המסודר והמסומן לנכסים וסך הנכסים לטווח הריבית הממוצע מוצג באמצעות.

המקור: דוחות כספיים לציבור וניגוד המקור על הפיקדונות.

לוח 5

העלות ליחידת תפוקה ¹ ויחס היעילות ² של התאגידים הבנקאיים בישראל, דצמבר 2018 עד יוני 2019					
(אחוזים)					
הבנק	העלות ליחידת תפוקה			יחס היעילות	
	יוני-18	דצמ-18	יוני-19	דצמ-18	יוני-19
לאומי	1.82	1.83	1.68	60.6	53.1
הפועלים	1.77	1.96	1.69	65.1	58.3
דיסקונט	2.61	2.67	2.56	68.2	63.7
מזרחי טפחות	1.84	1.76	1.53	63.6	53.6
הבינלאומי	2.06	2.09	2.01	68.4	65.9
חמש הקבוצות הבנקאיות	1.95	2.01	1.82	64.4	57.8
אגוד	2.07	2.25	2.07	81.1	77.0
ירושלים	2.89	3.01	2.87	72.4	70.4
מוניציפל	0.67	0.67	0.69	53.2	40.8
סך המערכת הבנקאית	1.95	2.02	1.83	64.9	58.3

(1) היחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות ליתרת הנכסים הממוצעת (average cost).

(2) היחס בין סך ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך ההכנסות מריבית נטו וההכנסות שאינן מריבית (cost to income).

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

יתרת האשראי לצבור, לפי ענפי המשק, חמש הקבוצות הנבדאות, דצמבר 2018 ו- יוני 2019

יתרת האשראי המאזני (חברות) ²									
השניים באשראי ³	התפלגות האשראי לצבור	היתרה	השניים באשראי ³	התפלגות האשראי לצבור	היתרה	השניים באשראי ³	התפלגות האשראי לצבור	היתרה	
2019 יוני (אחוזים)	2019 יוני (אחוזים)	2019 יוני (מיליני ש"ח)	2019 יוני (אחוזים)	2019 יוני (אחוזים)	2019 יוני (מיליני ש"ח)	2019 יוני (אחוזים)	2019 יוני (אחוזים)	2019 יוני (מיליני ש"ח)	
11	8	83,503	11	12	184,198	174,862	בנייני גנרליי- בנייני		
6	6	64,706	10	5	76,692	73,170	בנייני גנרליי- מעילויות גנרליי		
35	6	57,662	24	8	114,964	102,739	שירותים פיננסיים		
							מסחר- אחר		
		261,890			255,077		סה"כ מסחר		
9.7	45.1	467,761	8.6	49.8	747,476	716,607	אנשים פרטיים- הלוואות קצרות		
7.2	33.4	346,078	8.7	24.6	369,561	354,240	אנשים פרטיים- אחר		
-10.6	13.6	141,129	-13.4	15.7	236,302	253,244	סה"כ הצבור- מעילות בישראל		
5.5	92.1	954,968	4.4	90.2	1,353,339	1,324,091			
-14.6	7.9	81,481	-11.0	9.8	147,708	156,278	סה"כ הצבור- מעילות בחו"ל		
3.8	100.0	1,036,449	2.8	100.0	1,501,047	1,480,369	סך הכול		

1) סכל את סכום האשראי המאזני וסכום האשראי החוץ-מאזני.
2) סכל את האשראי לצבור, למסל אג"ח ונקיטות ערך שטשאלו או נרכשו במסגרת חשבון מרכז חוץ.
3) במיליוני שקלים.

לוח 7

מדדים לאיכות תיק האשראי של חמש הקבוצות הבנקאיות, 2014 עד יוני 2019
(אחוזים)

חמש הקבוצות	מזרחי-הבינלאומי	טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי	השנה	
0.15	0.13	0.12	0.13	0.16	0.18	2014	שיעור ההוצאה השנתית
0.12	0.02	0.13	0.15	0.17	0.08	2015	להפסדי אשראי בסך
0.10	0.10	0.12	0.33	0.10	-0.05	2016	האשראי המאזני לציבור ¹
0.14	0.15	0.11	0.38	0.11	0.06	2017	
0.21	0.19	0.16	0.32	0.21	0.18	2018	
0.24	0.14	0.18	0.32	0.30	0.19	יוני-19 ²	
0.11	0.05	0.10	0.24	0.06	0.12	2014	יחס המחיקות נטו לסך
0.13	0.14	0.09	0.12	0.08	0.20	2015	האשראי המאזני לציבור
0.12	0.09	0.09	0.27	0.20	0.00	2016	
0.20	0.17	0.09	0.39	0.23	0.14	2017	
0.15	0.16	0.11	0.25	0.19	0.09	2018	
0.17	0.09	0.13	0.25	0.15	0.19	יוני-19 ²	
1.44	1.25	0.90	1.68	1.56	1.55	2014	שיעור יתרת ההפרשה
1.36	1.12	0.87	1.59	1.56	1.38	2015	להפסדי אשראי בסך
1.29	1.08	0.83	1.50	1.49	1.32	2016	האשראי המאזני לציבור
1.19	1.03	0.81	1.40	1.36	1.20	2017	
1.18	1.02	0.80	1.36	1.31	1.24	2018	
1.18	1.03	0.80	1.33	1.37	1.20	יוני-19	
3.80	3.45	1.38	4.84	4.64	3.96	2014	משקל האשראי הבעייתי
2.91	2.39	1.38	3.54	3.43	3.14	2015	בסך האשראי המאזני
2.64	2.29	1.44	3.55	2.77	2.90	2016	לציבור
2.23	1.78	1.39	2.80	2.36	2.48	2017	
2.15	1.89	1.52	2.23	2.30	2.46	2018	
2.16	1.81	1.66	2.25	2.50	2.21	יוני-19	
2.22	1.54	1.20	2.69	2.74	2.23	2014	משקל האשראי הפגום
1.89	1.36	1.14	2.60	2.19	1.83	2015	והאשראי שאינו פגום בפיגור
1.64	1.04	0.95	2.37	1.76	1.75	2016	של 90 יום ומעלה בסך
1.30	0.95	1.02	1.68	1.27	1.41	2017	האשראי המאזני לציבור
1.24	0.83	1.23	1.24	1.23	1.36	2018	
1.24	0.89	1.28	1.23	1.30	1.25	יוני-19	
64.7	81.6	75.4	62.4	56.9	69.6	2014	היחס בין יתרת ההפרשה
71.7	82.6	76.5	61.1	71.3	75.5	2015	להפסדי אשראי לבין
78.8	104.3	87.7	63.4	84.9	75.0	2016	האשראי הפגום והאשראי
91.8	108.5	79.8	83.2	107.5	85.3	2017	שאינו פגום בפיגור של 90
95.4	122.3	65.2	110.0	106.5	91.4	2018	יום ומעלה
94.9	115.3	62.5	107.6	105.2	95.4	יוני-19	
7.3	2.7	3.8	9.0	10.0	6.1	2014	היחס בין האשראי הפגום
5.1	2.4	3.5	9.6	5.4	4.1	2015	והאשראי שאינו פגום בפיגור
3.2	-0.5	1.5	8.3	2.1	3.7	2016	של 90 יום ומעלה, נטו, לסך
1.0	-0.8	2.6	2.7	-0.7	1.7	2017	ההון העצמי
0.5	-1.9	5.5	-1.2	-0.6	0.9	2018	
0.5	-1.4	5.9	-0.9	-0.5	0.4	יוני-19	

(1) עד דצמבר 2010 נעשה שימוש באשראי לציבור נטו, ומשנת 2011 – באשראי לציבור ברוטו.

(2) במונחים שנתיים.

המקור: דוחות כספיים לציבור ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 8

מגזרי פעילות פיקוחיים^{2,1} - יתרות מאזניות ומדדי ביצוע חמש הקבוצות הבנקאיות,
מרץ 2018, דצמבר 2018 ומרץ 2019

מסקי בית		עסקי		עסקי		עסקי		עסקי		עסקי	
דיוור	צרכני-אחר	סה"כ מסקי בית	עסקים קטנים וזעירים	בינוניים	עסקים גדולים	סה"כ עסקי	סה"כ עסקי	פניות	סה"כ	פניות	סה"כ
יוני-2019											
(מיליוני ש"ח)											
335,308	110,386	477,335	197,374	79,998	206,008	483,380	968,697				
-	453,825	453,846	196,792	79,043	141,284	417,119	1,163,547				
195,348	105,864	330,818	194,052	99,763	246,804	540,619	980,669				
875	-243	811	1,209	571	1,242	3,022	5,811				
(אחוזים)											
1.01	1.43	1.05	1.78	1.13	1.04	1.36	1.24				
0.53	-0.44	0.35	1.25	1.47	1.25	1.28	0.81				
2.34	2.65	2.58	4.00	3.02	2.34	3.19	2.15				
0.03	0.66	0.20	0.52	0.19	0.12	0.29	0.24				
דצמבר-2018											
(מיליוני ש"ח)											
323,937	111,648	474,100	194,117	79,725	191,606	465,448	961,083				
-	449,805	449,899	189,612	79,284	146,183	415,079	1,140,384				
189,303	106,028	329,047	190,059	97,726	233,379	521,164	973,217				
1,502	-751	1,235	2,243	1,248	2,585	6,076	9,817				
(אחוזים)											
0.93	1.39	0.98	1.66	1.08	1.21	1.38	1.18				
0.97	-0.68	0.27	1.20	1.66	1.41	1.37	0.70				
2.25	2.65	2.58	3.99	2.94	2.37	3.18	2.06				
0.04	0.85	0.28	0.50	-0.28	-0.07	0.13	0.20				
יוני-2018											
(מיליוני ש"ח)											
313,286	111,819	462,767	187,377	74,119	185,237	446,733	930,466				
-	430,524	430,618	182,220	72,238	135,303	389,761	1,115,807				
181,155	105,372	320,946	181,926	95,430	237,700	515,056	962,553				
720	-368	603	1,083	639	1,202	2,924	4,625				
(אחוזים)											
1.02	1.43	1.06	1.79	0.87	1.13	1.36	1.24				
0.47	-0.66	0.27	1.17	1.81	1.33	1.34	0.66				
2.20	2.58	2.51	3.96	2.88	2.32	3.14	2.05				
0.03	0.80	0.26	0.50	-0.48	0.00	0.13	0.20				

1) החל מהדיווח הכספי לציבור של הרבעון הראשון של 2016 נדרש גילוי למגזרי הפעילות הפיכאיים לפי הכללים החדשים שהותאמו למתכונת הגדרת חדשה אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח המבוססת כמו כן, נוספו דרישות לגילוי נפרד על מגזר הנופים המוסדיים ומגזר הניהול הפיננסי ונוספו דרישות לגילויים על יתרות מאזניות לסוף תקופת דיווח (אשראי ופיקדונות) ועל יתרות האשראי הפגום ושאינו פגום בפיגור של 90 יום. ליישום ההוראה לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנקים למעט אופן ההצגה והגילוי.

2) פעילות בישראל.

3) עסק זעיר – מחזור פעילות קטן מ-10 מיליוני ש"ח, עסק קטן – מחזור פעילות גדול או שווה ל-10 מיליוני ש"ח וקטן מ-50 מיליוני ש"ח, עסק בינוני – מחזור פעילות גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח וקטן מ-250 מיליוני ש"ח, עסק גדול – מחזור פעילות גדול או שווה ל-250 מיליוני ש"ח.

4) כולל נופים מוסדיים, מגזר ניהול פיננסי ומגזר אחר.

5) מבטחים שנתיים.

המקור: דוחות כספיים לציבור, דיווחים לפיקוח על הבנקים ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

יתרת האשראי לסוף תקופת הדיווח

יתרת הפיקדונות לסוף תקופת הדיווח

יתרת נכסי הסיכון לסוף תקופת הדיווח

הרווח הנקי

יתרת החובות הפגומים והחובות בפיגור שעולה על 90 יום מחולק ביתרת האשראי

התשוואה לנכסים (הרווח הנקי מחולק ביתרת הממוצעת של הנכסים: (ROA)

המרווח הפיננסי (הנכסות הריבית נטו מחולקות ביתרת הממוצעת של הנכסים וההתחייבויות)

ההוצאות להפסדי אשראי מחולקות ביתרת לסוף תקופה של האשראי

יתרת האשראי לסוף תקופת הדיווח

יתרת הפיקדונות לסוף תקופת הדיווח

יתרת נכסי הסיכון לסוף תקופת הדיווח

הרווח הנקי

יתרת החובות הפגומים והחובות בפיגור שעולה על 90 יום מחולק ביתרת האשראי

התשווא

אשראי ומרווחים לפי מנגנון פעילות פיקוחהיים, המנגנון העסקי^{1,2}, חמש הקבוצות הבנקאיות, מרץ 2018, דצמבר 2018 ומרץ 2019

יחידת האשט"א לטו' תקופת הילוח

שט"ר השט"ר	תקופים תחילים			תקופים הבינוניים			תקופים הקטנים והעזרים								
	19-ית	18-ית	דצמ-18	19-ית	18-ית	דצמ-18	19-ית	18-ית	דצמ-18						
שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר	שט"ר השט"ר						
(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)	(מחזרים)						
2.76	2,667	151,834	149,767	6.46	1,998	63,897	61,899	5.27	719	28,009	27,290	-2.15	-650	59,928	60,578
3.59	2,756	156,369	153,613	10.05	2,969	62,028	59,059	-9.18	-1,372	28,510	29,882	3.58	1,159	65,831	64,672
10.54	4,258	85,077	80,819	13.52	2,512	39,668	37,156	5.20	262	10,330	10,068	8.83	1,484	35,079	33,595
12.20	2,589	45,022	42,433	10.55	867	17,307	16,440	19.13	638	7,307	6,669	11.22	1,084	20,408	19,324
0.83	162	38,978	38,816	-0.52	-44	17,008	17,052	0.89	26	5,842	5,816	2.26	180	16,128	15,948
5.08	11,832	477,280	465,448	8.67	8,302	199,908.00	191,606	0.68	273	79,998	79,725	3.36	3,257	197,374	194,117
									</						

תחזיות מפעילות האשט"א

ש"פ/כ"פ	תקופים תחילים			תקופים הביניים			תקופים הקטנים והעזרים								
	19-יני	18-יני	שט"ר השט"ר	19-יני	18-יני	שט"ר השט"ר	19-יני	18-יני	שט"ר השט"ר						
(מחזרים)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)	(מחזרים ש"פ)						
4.26	0.12	3.02	2.89	7.41	0.17	2.51	2.34	6.19	0.15	2.61	2.46	3.43	0.12	3.76	3.64
-1.49	-0.05	3.05	3.10	-4.37	-0.10	2.08	2.18	3.06	0.09	3.12	3.03	-0.45	-0.02	3.80	3.82
-0.29	-0.01	3.45	3.46	0.15	0.00	2.52	2.52	1.70	0.06	3.56	3.50	-1.05	-0.04	4.17	4.21
0.73	0.03	3.74	3.72	-5.43	-0.14	2.37	2.50	8.33	0.29	3.75	3.46	-0.75	-0.04	5.12	5.16
3.93	0.12	3.06	2.94	3.16	0.06	2.11	2.04	6.49	0.20	3.21	3.01	1.10	0.04	3.75	3.70
1.44	0.05	3.19	3.14	22.97	0.53	2.85	2.32	5.07	0.15	3.02	2.88	1.16	0.05	4.00	3.96
															השט"ר המשותף

1. לשם יעדים וקטנים - מחזור פעילותם קטן מ-50 מיליון ש"ח, נסקים בינוניים - מחזור פעילותם גדול מ-50 מיליון ש"ח, נסקים גדולים - מחזור פעילותם גדול מ-150 מיליון ש"ח.

2. חשבוני מיוחסים לפעילות אשראי ואחסון כספים או חשבוני משוערים, עבור הילוח העשירי, אחידים והאחרים.

הערה: דוחות כספיים לעבור על סעיף הפיקוח על הבנקים.

לוח 10

מדדי הון מרכזיים של חמש הקבוצות הבנקאיות, דצמבר 2014 עד יוני 2019

(אחוזים)

השנה	לאומי	הפועלים	דיסקונט	מזרחי-טפחות	הבינלאומי	חמש הקבוצות
2014	9.1	9.3	9.4	9.1	9.7	9.2
2015	9.6	9.6	9.5	9.5	9.8	9.6
2016	11.2	11.0	9.8	10.1	10.1	10.7
2017	11.4	11.3	10.0	10.2	10.4	10.9
2018	11.1	11.2	10.2	10.0	10.5	10.8
יוני-19	11.6	12.0	10.4	10.2	10.9	11.3
2014	66	68	60	56	56	63
2015	63	66	60	55	54	61
2016	57	59	60	51	53	57
2017	57	58	61	52	51	57
2018	59	61	61	52	52	58
יוני-19	57	61	62	53	52	58
2014	-	-	-	-	-	-
2015	6.3	7.1	6.5	5.3	5.4	6.4
2016	6.8	7.2	6.6	5.3	5.5	6.6
2017	6.9	7.4	6.8	5.5	5.5	6.7
2018	7.1	7.5	6.9	5.4	5.8	6.8
יוני-19	7.1	7.9	7.1	5.7	5.9	7.0
2014	6.6	7.8	6.3	5.7	6.0	6.7
2015	7.0	7.7	6.6	5.9	5.8	6.9
2016	7.2	7.6	6.8	5.8	5.9	7.0
2017	7.4	7.9	7.3	6.0	5.9	7.2
2018	7.8	8.2	7.4	6.0	6.3	7.4
יוני-19	7.7	8.7	7.6	6.2	6.4	7.6

(1) במונחי באזל III. בהתאם להוראות המעבר.

(2) מחושב כיחס שבין נכסי סיכון האשראי לערך החשיפה לאחר המרה לאשראי.

(3) מחושב כיחס שבין ההון רובד 1 לסך החשיפות, בהתאם לכללי באזל III.

המקור: דוחות כספיים לציבור, דיווחים לפיקוח על הבנקים ועיבודי הפיקוח על הבנקים.

לוח 11

התפלגות ההון ויחסי ההון בחמש הקבוצות הבנקאיות¹, דצמבר 2018 ויוני 2019

מחזורי קבוצות	חמשה עשר		הבנק לאומי		מרח"ב-מסחרית		דיסקונט		התפנית		לאומי		הערות
	דצמבר 2018	יוני 2019	דצמבר 2018	יוני 2019	דצמבר 2018	יוני 2019	דצמבר 2018	יוני 2019	דצמבר 2018	יוני 2019	דצמבר 2018	יוני 2019	
2019	יוני	דצמבר 2018	יוני	דצמבר 2018	יוני	דצמבר 2018	יוני	דצמבר 2018	יוני	דצמבר 2018	יוני	דצמבר 2018	
119,657	115,289	8,705	8,413	16,482	15,390	18,668	17,669	39,549	37,656	36,253	36,161	ההון העצמי ²	
119,814	114,191	8,593	8,321	16,220	15,172	18,505	17,504	39,852	38,004	36,644	35,190	ההון העצמי רחב ^{1, 3}	
121,081	115,880	8,593	8,321	16,220	15,172	19,039	18,216	40,585	38,981	36,644	35,190	הון רחב ^{1, 3}	
33,915	34,443	2,370	2,713	5,783	5,515	4,707	5,140	10,261	10,042	10,794	11,033	הון רחב ^{2, 3}	
154,996	150,323	10,963	11,034	22,003	20,687	23,746	23,356	50,846	49,023	47,438	46,223	ביטוחהון	
1,565,730	1,552,752	135,067	134,120	264,223	257,873	244,313	239,176	454,247	460,926	467,880	460,657	סך ממומן	
971,438	968,678	71,934	71,847	146,566	140,572	161,360	154,522	305,381	312,900	286,197	288,837	סכומי אשראי	
15,227	15,519	715	889	2,214	1,494	3,497	3,412	3,578	3,429	5,223	6,295	סכומי שוק	
77,125	75,930	6,440	6,401	9,846	9,561	13,595	12,987	24,032	24,268	23,212	22,713	הסכומים המפעלי	
1,063,790	1,060,127	79,089	79,137	158,626	151,627	178,452	170,921	332,991	340,597	314,632	317,845	סך הסיכונים המשקללים	
11.26	10.77	10.86	10.51	10.23	10.01	10.37	10.24	11.97	11.16	11.65	11.07	יחס ההון העצמי רחב ¹	
11.38	10.93	10.86	10.51	10.23	10.01	10.67	10.66	12.19	11.44	11.65	11.07	יחסהון רחב ¹	
3.19	3.25	3.00	3.43	3.65	3.64	2.64	3.01	3.08	2.95	3.43	3.47	יחסהון רחב ²	
14.57	14.18	13.86	13.94	13.87	13.64	13.31	13.66	15.27	14.39	15.08	14.54	יחס חלימות ההון הכולל	

1. התאגידים הבנקאיים מקנים חן ברוחם לכלכלי האול III ועד פי חוזאות המעבר.
2. סליל היסודית של בעלי מניות חיצוניים, על פי סמגני הקבוצות.
3. סמגני ניסויים.
המקור: דוחות סמגני לבעד, ודוחות לסיקוח על הבנקים ועובדי המיקוח על הבנקים.

לוח 12

המאזן של סך מערכת הבנקאות הישראלית¹, דצמבר 2017 עד יוני 2019

ההתפלגות	שיעור השינוי בששת החודשים הראשונים של שנת 2019		שיעור השינוי ב- 12 החודשים האחרונים	במחירים שוטפים			
	דצמ-18	יוני-19		דצמ-18	יוני-19	דצמ-18	יוני-19
(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	290,372	265,235	277,653	270,690	2.1	-5.0	17.2
ניירות ערך	204,856	210,081	199,412	214,210	2.0	14.8	12.4
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	4,504	3,075	4,196	4,620	50.2	20.2	0.3
אשראי לציבור	1,007,674	1,021,868	1,056,290	1,077,600	5.5	4.0	65.4
הפרשה להפסדי אשראי	11,988	11,992	12,441	12,639	5.4	3.2	0.8
אשראי לציבור, נטו	995,687	1,009,876	1,043,849	1,064,961	5.5	4.0	64.7
אשראי לממשלה	5,631	6,815	7,876	7,678	12.7	-5.0	0.5
השקעות בחברות כוללות ובחברות מסונפות	1,760	15,591	16,616	2,392	-84.7	-171.2	1.0
בניינים וציוד	11,699	11,221	11,552	11,252	0.3	-5.2	0.7
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	498	491	503	491	0.0	-4.8	0.0
נכסים בנין מכשירים נגזרים	29,691	32,110	32,300	28,424	-11.5	-24.0	2.0
נכסים אחרים	21,216	20,769	20,527	21,408	3.1	8.6	1.3
סך הנכסים	1,565,913	1,575,263	1,614,483	1,626,126	3.2	1.4	100.0
התחייבויות והון							
פיקדונות הציבור	1,229,257	1,239,395	1,263,523	1,282,532	3.5	3.0	78.3
פיקדונות מבנקים	17,907	15,098	20,305	16,317	8.1	-39.3	1.3
פיקדונות הממשלה	2,052	2,289	2,248	1,453	-36.5	-70.7	0.1
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	2,902	2,296	1,667	1,509	-34.3	-19.0	0.1
איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	95,341	96,542	100,436	101,294	4.9	1.7	6.2
התחייבויות בנין מכשירים נגזרים	29,949	29,891	30,466	30,128	0.8	-2.2	1.9
התחייבויות אחרות	76,495	73,715	76,548	69,012	-6.4	-19.7	4.2
סך ההתחייבויות	1,453,903	1,459,226	1,495,193	1,502,244	2.9	0.9	92.4
זכויות שאינן מקנות שליטה	1,933	2,434	2,515	2,085	-14.3	-34.2	0.2
ההון העצמי המיוחס לבעלי המניות של התאגיד הבנקאי	110,077	113,603	116,775	121,797	7.2	8.6	7.2
סך ההון העצמי	112,010	116,037	119,290	123,882	6.8	7.7	7.4
סך ההתחייבויות וההון	1,565,913	1,575,263	1,614,483	1,626,126	3.2	1.4	100.0

(1) על בסיס מאוחד. כולל את חמש הקבוצות הבנקאיות (לאומי, הפועלים, דיסקונט, הבינלאומי הראשון ומזרחי-ספחית) ואת שלושת הבנקים העצמאיים (אגוד, ירושלים ומוניציפלי).

המקור: דוחות כספיים לציבור וליצידי הפיקוח על הבנקים.

לוח 13

תיק ניירות הערך של סך מערכת הבנקאות הישראלית, דצמבר 2018 ויוני 2019											
בנק לאומי				בנק הפועלים				בנק דיסקונט			
דצמבר 2018				דצמבר 2018				יוני 2019			
הערך במאזן	ההתפלגות	במאזן	הערך	התפלגות	במאזן	הערך	התפלגות	התפלגות	במאזן	הערך	התפלגות
(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)
38,584	51.7	36,721	45.5	32,639	58.2	45,308	63.7	23,989	63.3	22,692	64.0
5,956	8.0	14,781	18.3	10,489	18.7	13,425	18.9	768	2.0	783	2.2
119	0.2	111	0.1	512	0.9	360	0.5	107	0.3	66	0.2
9,839	13.2	10,642	13.2	8,273	14.7	7,583	10.7	1,356	3.6	1,088	3.1
11,300	15.2	10,383	12.9	-	-	-	-	7,383	19.5	7,506	21.2
532	0.7	248	0.3	141	0.3	20	0.0	210	0.6	245	0.7
4,683	6.3	4,300	5.3	2,541	4.5	2,633	3.7	3,046	8.0	2,161	6.1
3,558	4.8	3,577	4.4	1,521	2.7	1,787	2.5	1,039	2.7	929	2.6
74,571	100	80,763	100	56,116	100	71,116	100	37,898	100	35,470	100
סך ניירות הערך											
בנק מזרחי-טפחות											
דצמבר 2018				דצמבר 2018				יוני 2019			
הערך במאזן	ההתפלגות	במאזן	הערך	התפלגות	במאזן	הערך	התפלגות	התפלגות	במאזן	הערך	התפלגות
(מיליוני ש"ח)	(אחוזים)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)	(מיליוני ש"ח)
8,625	77.8	6,355	72.1	7,692	61.1	6,271	59.2	116,182	58.3	122,334	57.1
1,862	16.8	2,028	23.0	2,050	16.3	1,886	17.8	21,462	10.8	33,189	15.5
-	-	-	-	159	1.3	126	1.2	1,455	0.7	1,205	0.6
484	4.4	307	3.5	630	5.0	366	3.5	20,806	10.4	20,193	9.4
-	-	-	-	436	3.5	398	3.8	19,182	9.6	18,353	8.6
-	-	-	-	602	4.8	683	6.5	2,359	1.2	1,993	0.9
18	0.2	-	-	799	6.3	580	5.5	11,306	5.7	9,930	4.6
92	0.8	126	1.4	227	1.8	277	2.6	6,661	3.3	7,013	3.3
11,081	100	8,816	100	12,595	100	10,587	100	199,412	100	214,210	100
סך ניירות הערך											

(1) אשר לניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS) שהנפיקו סוכנויות ממשל בורח"ב (GNMA, FHLMC, FNMA), אלה כלולים בסעיף "מגובי נכסים או מגובי משכנתאות" אם יש בגינם ערבות של הממשל ואם לאו.

(2) כולל את חמש הקבוצות הבנקאיות וכן את הנפקים אגוד, ירושלים ומוניציפל.

המקור: דוחות כספיים לציבור העיבודי הפיקוח על הבנקים.